

รายงานการวิจัยฉบับที่ 75
รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ
และพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของเด็ก

ผู้วิจัย

ผศ.ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร

อ.ทัศนากันต์ ทองภักดี

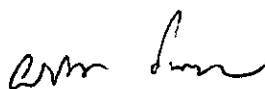
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ISBN 924-597-108-1

มกราคม 2543

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับที่ 75 เรื่อง “รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของเด็ก” นี้เป็นงานที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มในการแสดงความรักของ มารดาต่อบุตรตามการรับรู้ของบุตร รวมทั้งความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุตรด้วย สถาบัน ขอขอบคุณอาจารย์ผู้วิจัยทั้งสองท่านที่ได้ตั้งใจและเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องจนทำให้งานนี้สำเร็จลง ด้วยดี และหวังว่าผลวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและ บุตรทั้งในแง่วิชาการและในเชิงปฏิบัติ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงชิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ประกาศคุณูปการ

ในการวิจัย เรื่อง รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมของเด็ก คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ นักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยอย่างดียิ่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

มกราคม 2543

บทคัดย่อ
เรื่อง
รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและพัฒนาการ
ทางอารมณ์สังคมของเด็ก
ผู้วิจัย
ศศ.ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร
อ.ทัศนา ทองภักดี

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกันและเปรียบเทียบบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ การปรับตัว สุขภาพจิต ซึ่งประกอบด้วย ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว ระหว่างนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาต่างกัน 4 รูปแบบ

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 221 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักเรียนหญิง จำนวน 113 คน นักเรียนชาย จำนวน 108 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 240 คน แบ่งเป็นนักเรียนหญิง จำนวน 150 คน และนักเรียนชาย จำนวน 90 คน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2539 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งเนื้อหาในการถามเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามการแสดงความรักของมารดา และตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในด้านบุคลิกภาพ เก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือ \bar{X} SD และสถิติในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่ามีมารดาของตนมีการแสดงความรักโดยการให้วัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นการแสดงความรักด้านวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ คือ การใช้กิริยาท่าทาง หรือคำพูด ซึ่งเมื่อมีการจัดรูปแบบการแสดงความรักของมารดาตามการแสดงออกด้วยการให้วัตถุ หรือจิตใจ พบว่าจัดได้ 4 รูปแบบคือรูปแบบที่ 1 คือ แบบที่มารดาแสดงความรักทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ในระดับน้อย รูปแบบที่ 2 คือแบบที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุระดับน้อย แต่ด้านจิตใจในระดับมาก รูปแบบที่ 3 คือแบบที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุระดับมาก แต่ด้านจิตใจระดับน้อย และรูปแบบที่ 4 คือแบบที่มารดาแสดงความรักทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจในระดับมาก ซึ่งผลพบว่าจำนวนมารดาที่ใช้รูปแบบ

การแสดงความรักแบบที่ 4 มีมากใกล้เคียงกับการใช้รูปแบบที่ 1 ทั้งในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย แยกตามลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียน ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่าจำนวนมารดาที่ใช้รูปแบบการแสดงความรักแบบที่ 4 มีมากกว่าใช้รูปแบบที่ 1

2. นักเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต โดยรวมและแยกด้านย่อย คือ ความเข้มแข็ง ความวิตกกังวล และความก้าวร้าวมากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 1 และ 2 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการปรับตัว ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่พบความแตกต่างด้านบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว เพิ่มอีก 1 ด้าน

Research Abstract

Love Expression Patterns of Mothers as Related to Child Personality and Emotional – Social Characteristics

By

Assistant Professor Laddawan Kasemnet

Archan Tasana Thongpukdee

The purpose of this study was two – fold. First it aimed to investigate love expression pattern of mothers with different family backgrounds, second to compare introvert – extrovert personality, leadership, adjustment and mental hygiene including depression, anxiety and aggressiveness of student with four types of love expression patterns.

The sample comprised 221 Prathom Suksa IV students with 113 females and 108 males, and 240 Mathayom Suksa II students with 150 females and 90 males from 10 schools in Bangkok during the 1996 academic year. A questionnaire consisting of 3 parts was administered. The first part concerned student backgrounds and characteristics. The second part was about mother's love expressions. And the third one was about the feelings about oneself in the introvert – extrovert aspect of the personality, in the areas of leadership, mental hygiene and adjustment. The data were then analyzed using means, standard deviations, analyses of variance and coefficient correlations.

The results revealed that :

1. The student perceived mother's love expressions through material gains mean that Love was expressed materially rather than mindful which included word or gestures. Love expressions patterns of mother could be classified into 4 patterns as follows ; 1) mother's love expressions through material and mindful ways at a low level, 2) mother's love expressions through material ways at a low level and through mindful ways at a high level, 3) mother's love expressions through material ways at a high level and through mindful ways at a low level, and 4) mother's love expressions through material and mindful ways at a high level. The results revealed that the fourth pattern was used as much as the first pattern, both as a whole and in sub – groups. The only exception was the Mathayom Suksa II students whose mothers used the fourth pattern more than the first pattern.

2. Student as a whole and Mathayom Suksa II students who received mother's love expression in the fourth and third patterns showed the more extrovert personality, more leadership, better mental hygiene as a whole and in sub – categories of depression, anxiety and aggressiveness than those who received mother's love expressions in the first and second patterns. However there was no significant difference in adjustment. For Prathom Suksa IV student no significant difference was found in the introvert – extrovert aspect of the personality.

สารบัญ

บทที่	หน้า
ประกาศคุณูปการ	
บทคัดย่อภาษาไทย	
Research Abstract	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
การอบรมเลี้ยงดู.....	5
ความหมาย.....	5
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู.....	5
รูปแบบการแสดงความรักกับญาติหลังทางครอบครัว.....	10
รูปแบบการแสดงความรักกับการปรับตัว.....	12
การปรับตัว.....	12
ความหมาย.....	12
สาเหตุของการปรับตัว.....	12
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
รูปแบบการแสดงความรักกับบุคลิภาพ.....	14
บุคลิภาพ.....	14
ความหมาย.....	14
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิภาพ.....	15
ปัจจัยที่ทำให้เกิดบุคลิภาพแสดงตัว.....	16
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17

รูปแบบการแสดงความรักกับความเป็นผู้นำ.....	18
ความเป็นผู้นำ.....	18
ความหมาย.....	18
ความสำคัญของความเป็นผู้นำ.....	19
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
รูปแบบการแสดงความรักกับสุขภาพจิต.....	20
สุขภาพจิต.....	20
ความหมาย.....	20
การวัดสุขภาพจิต.....	22
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
ความซึมเศร้า.....	24
ความหมาย.....	24
ความวิตกกังวล.....	25
ความหมาย.....	25
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
ความก้าวร้าว.....	26
ความหมาย.....	26
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ การปรับตัวกับ สุขภาพจิต.....	27
นิยามปฏิบัติการ.....	28
สมมติฐานการวิจัย.....	30
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือวัด.....	32
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด.....	35
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36

บทที่ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
นักเรียนที่มีลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวต่าง ๆ กัน ได้รับการแสดง ความรักของมารดาในรูปแบบใดบ้าง.....	38
นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกันจะมีบุคลิกภาพ เก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัวต่างกัน หรือไม่.....	40
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัว มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด.....	52
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังต่างกัน.....	54
การเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมของเด็กที่ได้รับ รูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกัน.....	55
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	56
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	57
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	65

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะและภูมิภาคหลังทางครอบครัว.....	32
2 จำนวนข้อ ค่าพิสัยของคะแนน ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของ เครื่องมือวัด.....	36
3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่าง ๆ กัน จำแนกตามลักษณะของภูมิภาค.....	39
4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว และลักษณะทางอารมณ์สังคม จำแนกตามตัวแปรรูปแบบการแสดงความรักของกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย....	41
5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะ ทางอารมณ์สังคมบางประการ จำแนกตามรูปแบบการแสดงความรักของมารดา ในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มย่อย.....	47
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางอารมณ์สังคมในกลุ่มตัวอย่าง รวม 461 คน.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

บุคลิกภาพและพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของเด็กในระยะวัยเด็กต่อเนื่องจนถึงวัยรุ่น นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาลักษณะทางจิตด้านอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพให้สำเร็จเพียงใดนั้นมีต้นกำเนิดมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากครอบครัว ความสำคัญของครอบครัวประการหนึ่งคือ การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจัดเป็นหน้าที่รับผิดชอบสำคัญยิ่งของครอบครัวเด็กที่มีพ่อแม่ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจหรือพยายามหาความรู้ความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้การอบรมเลี้ยงดูสอดคล้องกับลักษณะและธรรมชาติของลูก นับเป็นเด็กที่โชคดี ทั้งนี้เพราะการมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของเด็กจะเป็นเครื่องช่วยกำหนดที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ (จรรยา สุวรรณทัต. 2535 : 3-4) ในครอบครัวบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด คือ มารดา

จากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เล่ม 1 และเล่ม 2 (2526 และ 2533) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของมารดา ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่มารดาปฏิบัติต่อลูกของตนในลักษณะดังต่อไปนี้คือ มองลูกในแง่ดี หรือประเมินลูกในทางที่ดี ให้ลูกมีส่วนร่วมในการคิดและการทำกิจกรรมต่าง ๆ แสดงความรักให้ลูกเห็น สนับสนุนและเข้าใจอารมณ์ของลูก (จรรยา สุวรรณทัต. 2535 : 6) จะทำให้เด็กมีลักษณะทางอารมณ์สังคมทางบวกหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น การปรับตัว ลักษณะความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพ ฯลฯ ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันลักษณะทางอารมณ์สังคมทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของมารดาจะมีลักษณะทางจิตเหล่านี้น้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นด้วย แต่จากการประมวลผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าไม่มีการเสนอรายละเอียดของรูปแบบการแสดงความรักของมารดาไว้ชัดเจนว่ามารดาจะทำอย่างไร

ในวัยเด็ก (9-10 ปี) เด็กจะตัดสินใจเลือกทำความดีเพราะต้องการอยากได้สิ่งของเป็นรางวัล แต่เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น (13 ปี) ซึ่งเป็นวัยที่เรียกได้ว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เด็กในวัยนี้ต้องการให้มีผู้เข้าใจตัวเขา ต้องการกำลังใจ คำแนะนำที่ดี การแสดงออกทางวาทะกิจที่เขารู้สึกว่ามีความห่วงใยเอื้ออาทรในตัวเขาจะทำให้เด็กวัยนี้มีการปรับตัวดีขึ้น พ่อแม่รู้จักให้รางวัลและแรงเสริมทางจิตใจและสังคม เช่น การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความสนใจ คำชมเชย ฟังลูกคุย ร้องเพลง หรือเล่น

กับลูก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงเสริมที่มีพลังมากที่สุดที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้มาแล้วให้เกิดต่อไป และกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ (จรรยา สุวรรณทัต. 2535 : 4) การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวันนี้พ่อแม่จึงต้องมีเวลาให้กับลูกอย่างเพียงพอ แต่สภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบันไม่เอื้อให้มารดาใช้เวลาอยู่กับลูกมากนัก เพราะต้องมุ่งเรื่องหารายได้ให้กับครอบครัว ทำให้การแสดงความรักของมารดาเปลี่ยนไปในทางให้วัตถุและสิ่งของกับลูกเพิ่มมากขึ้น เพื่อชดเชยกับการที่มารดาไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับลูกได้เพียงพอ จึงเป็นเรื่องน่าสนใจว่ามารดาลักษณะใดที่มีรูปแบบการแสดงความรักเน้นทางวัตถุหรือทางจิตใจ และรูปแบบการแสดงความรักดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพของเด็กมากน้อยเพียงใด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษานุคลิกภาพ เก็บตัว แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต (การซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว) และการปรับตัว อันเป็นตัวแปรสำคัญต่อการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งสิ้น โดยจะศึกษาเด็กใน 2 ระดับชั้นเรียน คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นวัยเด็กตอนปลาย เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางอารมณ์ต่างไปจากวัยเด็กตอนต้น มีความวิตกกังวลมากขึ้น มีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นวัยรุ่น เป็นวัยที่มีปัญหาทางอารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพมากกว่าวัยอื่น ๆ การศึกษาเด็กทั้ง 2 ระดับอายุจะทำให้ทราบผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อผลที่ได้จะนำไปเป็นข้อเสนอแนะแก่มารดาเพื่อการแสดงความรักกับลูกได้ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิตและการปรับตัวระหว่างนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิตและการปรับตัว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน อันจะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของมารดาชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ผลการเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมของเด็กที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกัน ทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจว่ารูปแบบการแสดงความรักแบบใดเป็นแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้มารดานำไปใช้เพื่อให้เด็กมีลักษณะทางอารมณ์สังคมที่พึงปรารถนา

ขอบเขตของงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 211 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 240 คน ปีการศึกษา 2539 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน และระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ

1. รูปแบบการแสดงความรักของมารดา แบ่งเป็น 4 แบบ คือ
 - 1.1 รูปแบบการแสดงความรักของมารดา แบบที่ 1
 - 1.2 รูปแบบการแสดงความรักของมารดา แบบที่ 2
 - 1.3 รูปแบบการแสดงความรักของมารดา แบบที่ 3
 - 1.4 รูปแบบการแสดงความรักของมารดา แบบที่ 4
2. ลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่
 - 2.1 ระดับชั้นเรียน
 - 1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 - 2.2 เพศ
 - 1) เพศชาย
 - 2) เพศหญิง
 - 2.3 การทำงานของมารดา
 - 1) ทำงาน
 - 2) ไม่ทำงาน
 - 2.4 ระดับการศึกษาของมารดา
 - 1) ประถมศึกษา
 - 2) มัธยมศึกษา
 - 3) อุดมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอบรมเลี้ยงดู

พ่อแม่ทุกคนย่อมมีความคาดหวังต่อลูกผู้เป็นที่รักยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคาดหวังที่ต้องการจะเห็นลูกอันเป็นที่รักเติบโตขึ้นเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งการที่จะทำให้ความคาดหวังของผู้เป็นพ่อแม่ดำเนินไปอย่างบรรลุถึงจุดหมายตามที่ต้องการได้นั้น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ในการปลูกฝัง กล่อมเกลา และสรรสร้างให้ลูกมีจิตลักษณะหรือลักษณะทางจิตใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสม ผ่านทางครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักสถาบันแรกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กซึ่งนับว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการวางรากฐานจิตลักษณะที่สำคัญสำหรับเด็กให้มีบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่เหมาะสม การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

ความหมาย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528 : 3) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูด และการกระทำซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกละอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตน และในการที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดา และบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีและยังให้การแนะนำสั่งสอนฝึกรอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. 2526 : 8)

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2531 : 105-106) ได้ให้ความหมายว่า การอบรมเลี้ยงดู คือการที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กปฏิบัติต่อเด็ก และเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตน โดยทั้งผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูด้วย ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูอีกด้วย ส่วนการที่ผู้เลี้ยงดูจะส่งเสริมหรือขัดขวางลักษณะพฤติกรรมใด ๆ ของเด็กย่อมขึ้นอยู่กับความนิยมของสังคมหรือของกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่นอกจากนี้ลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูยังเป็น

ลักษณะที่คล้ายคลึงกับลักษณะของคนอื่น ๆ ในสังคมนั้นด้วย ฉะนั้นจึงเข้าใจได้ว่าจากวิธีการอบรมเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงดูจะถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ในสังคมนั้นให้แก่เด็กถ้าผู้เลี้ยงดูมาจากกลุ่มหรือส่วนของสังคมที่แตกต่างกัน แน่แน่นอนว่าเขาเหล่านั้นจะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับความเชื่อ ค่านิยม

สรุป การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกละอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมีรูปแบบการเลี้ยงดูแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ลักษณะนิสัย และความเคยชินของคนในกลุ่มต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ซึ่งในประเทศไทยได้มีผู้จัดการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายรูปแบบ ดังเช่น บรอนเฟนเบรเนอร์ (Siegelman, 1965 : 163-174; อ้างอิงจาก Bronfenbener) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ แบบให้ความรัก (Loving) แบบลงโทษ (Punishment) และแบบคาดหวัง (Demanding)

วินิจ เกตุจำ (2515 : 4) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ

1. การให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองในด้านการแนะนำ สนับสนุนและช่วยเหลือ การยินดีที่จะอยู่กับลูก การยกย่อง การคุ้มครอง และการทำให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. การลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ในด้านการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเขม่นตี การดูค่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของลูก การตัดสิทธิพิเศษ เป็นต้น
3. การเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ในด้านการควบคุม การเรียกร้องเอาจากลูก เช่น ในด้านความสำเร็จ ความรู้สึกไม่พอใจเมื่อลูกกระทำผิด

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และวิลาศลักษณ์ ชีววัลลี (2524 : 6) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 รูปแบบ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่าได้รับการปฏิบัติจากมารดา ในลักษณะที่แสดงความรัก สนับสนุน รักใคร่ ชื่นชม สนใจทุกข์สุข และช่วยแก้ปัญหาให้ลูก
 2. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การรายงานของนักเรียนว่ามารดาของตนได้ออกคำสั่ง และควบคุมการกระทำของตนในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง
- ทัศนาศ ทองภักดี (2539 : 6-7) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดารายงานว่า ในการปฏิบัติต่อบุตร ตนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่สนใจทุกข์สุขบุตรตนมากเพียงใด มีความใกล้ชิดกับบุตร โดยตนได้กระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับบุตร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร นอกจากนั้นบิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตร มากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตนเอง การกระทำของบิดามารดาจะเป็นเครื่องช่วยให้บุตรได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ นอกจากนั้นยังช่วยให้บุตรสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือลงโทษจากบิดามารดา หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วมาน้อยเพียงใด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายหรือทางจิต หมายถึง บิดามารดาใช้วิธีลงโทษทางกายหรือทางจิตกับเด็ก การลงโทษทางกาย หมายถึง การที่ผู้ปกครองเลือกวิธีการทำโทษเมื่อเด็กทำตนไม่เหมาะสม โดยผู้ปกครองอาจเลือกวิธีการตี หยิก ตบ ตะ ซึ่งเป็นการทำให้เด็กเจ็บหรือทรมานกาย ผู้ปกครองใช้วิธีการลงโทษเด็กหลายวิธีต่างกันแล้วแต่โอกาส แต่อาจมีวิธีการที่ผู้ปกครองมักจะใช้บ่อยกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากการลงโทษทางกายแล้ว ผู้ปกครองอาจเลือกวิธีการดูว่า การตัดสินใจของเด็กหรือการเพิกเฉยต่อเด็กไปชั่วขณะหนึ่ง ซึ่งเป็นการลงโทษทางจิต

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิด ว่าเด็กทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็กด้วย ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึงการปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

ซึ่งจากการประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยเล่ม 1 เล่ม 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 และ 2533 ตามลำดับ) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของมารดา ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่มารดาปฏิบัติต่อบุตรของตนในลักษณะดังต่อไปนี้คือ มองลูกในแง่ดีหรือประเมินลูกในทางที่ดี ให้ลูกมีส่วนร่วมในการคิดและการทำกิจกรรมต่าง ๆ แสดงความรักให้ลูกเห็น สนับสนุนและเข้าใจอารมณ์ของลูก (จรรยา สุวรรณทัต, 2535 : 6) จะทำให้เด็กมีลักษณะทางจิตทางบวกหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น การปรับตัว ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพ ฯลฯ ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกับลักษณะทางจิตทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักของมารดาจะมีลักษณะทางจิตเหล่านี้น้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผลการแสดงความรักของมารดาที่มีต่อบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว และลักษณะทางอารมณ์ สังคม อันได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต (ความซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความก้าวร้าว) และการปรับตัว ทำการศึกษาของเด็กอายุ 9-10 ปี ซึ่งเด็กวัยนี้จะ

ตัดสินใจเลือกกระทำการต่าง ๆ ที่เป็นความดี เนื่องจากเห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย และในช่วงย่างเข้าสู่วัยรุ่น 10-13 ปี ช่วงวัยรุ่น 13-15 ปี เด็กเห็นความสำคัญของกลุ่มเพื่อน เด็กจะทำความดีตามความเห็นชอบของผู้อื่นหรือเพื่อน ในวัยนี้บิดามารดาควรอบรมให้เด็กเรียนรู้บทบาทที่เหมาะสมกับเพศของตน เปิดโอกาสให้เด็กได้สมาคมกับเพื่อน เพื่อที่จะได้ฝึกหัดการเข้ากลุ่มและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้บิดามารดาจะต้องเป็นตัวแบบที่ดี เพื่อเด็กจะได้เลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม เพราะวัยนี้เป็นวัยที่เด็กอยากเรียนรู้ สำหรับการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามนั้น บิดามารดาควรใช้รางวัลและคำชมเชยเป็นสิ่งจูงใจให้เด็กเกิดพฤติกรรมนั้น (อรพินทร์ ชุชม. 2531 : 78-79) การศึกษาทั้ง 2 ระดับอายุจะทำให้ทราบผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อผลที่ได้จะนำไปเป็นข้อเสนอแนะแก่การตลาดเพื่อการแสดงความรักกับลูกได้ถูกต้องต่อไป ดังนั้นการที่พ่อแม่จะเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดูก็ขึ้นกับว่าพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและพัฒนาการของเด็กมากน้อยเพียงใด

จากวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่กล่าวมาแล้วนั้นพบว่ามียุติวิธีและวิธีที่มีผู้นิยมใช้มาก คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ซึ่งตามแนวทฤษฎีของอิริคสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแจ ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 21-22) ที่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การที่บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่น แก่ลูกอย่างเพียงพอ จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ เกิดความมั่นใจในความดีงามในโลกนี้ จากการศึกษาของ ผกา สัตยธรรม (2530 : 23-25) เกี่ยวกับความต้องการความรักจากผู้ปกครองของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากนักเรียนจำนวน 1,094 คน โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องที่เข้าพิจารณาจากบิดามารดา ผลปรากฏว่าเด็กแทบทุกคนมีความปรารถนาจะให้บิดามารดาให้ความรักความเอาใจใส่กับลูกมีจำนวนมากที่สุด

เด็กทุกคนต้องการความรักและเอาใจใส่จากบิดามารดา และทุกคนในครอบครัวตั้งแต่แรกเกิดตอนเล็ก ๆ เป็นทารก เมื่อเด็กร้องไห้พ่อแม่ที่เลี้ยงดูมอดเด็กจะหยุดร้อง เพราะได้รับความใกล้ชิดสัมผัสที่ให้ความรู้สึกที่อบอุ่นแก่เด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นรู้เรื่องมากขึ้น เด็กยังต้องการความรักความเอาใจใส่มากขึ้น เด็กจะสังเกตและเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง แสดงกับตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตัวเองได้รับความรักจากพ่อแม่ไม่แท้จริง เช่น พ่อแม่ได้แต่พูดว่ารักลูก คิดถึงลูก กับคนอื่น แต่เมื่ออยู่บ้านกับลูกไม่ได้สนใจลูก แม้การพูดจามีน้อย ลูกอยากจะทำอะไรหรือเรื่องต่าง ๆ หรือคอยช่วยพ่อแม่ก็ไม่มีความสนใจ เด็กก็ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร บางระยะพ่อแม่จะให้ความรักและเอาใจใส่เป็นบางครั้ง บางคราวเท่านั้นคือตอนจะเข้าโรงเรียนก็เอาใจเป็นอย่างดี แต่พอเข้าโรงเรียนแล้วก็ปล่อยตามยถากรรม ไม่สนใจเอาใจใส่เลย

การให้ความรักแก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก การขาดความรัก ความเห็นใจ เอาใจใส่จากบิดามารดา ทำให้เด็กมีความทุกข์มีความแห้งแล้งในจิตใจ คือ ขาดความชื่นบานและชุ่มชื่นในจิตใจ เด็กที่ขาดความรัก เช่น เด็กกำพร้าจะต้องการความรักความเอาใจใส่จากคนอื่นอยู่เสมอ จึงต้องการผู้ที่มีเวลา

พอไปให้ความรักความเอาใจใส่ที่เรียกว่าเป็นพ่อแม่แก่เด็กในบางโอกาส จะช่วยให้เด็กมีความสุข ไม่รู้สึกอ้างว้างขึ้น เด็กที่มีพ่อแม่จึงควรให้ความรักความเอาใจใส่แก่เด็กอยู่เสมอตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนเติบโต จากการสังเกตข่าวอาชญากรรมต่าง ๆ หรือได้ศึกษาปัญหาของอาชญากรหลาย ๆ คน พบว่าบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก หรือขาดพ่อแม่ ได้รับการเลี้ยงดูมาโดยขาดความรักเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เป็นเด็กที่ไม่ได้รับความรักความอบอุ่นและเอาใจใส่จากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

เมื่อเด็กเติบโตมาโดยขาดความรักความเห็นใจ ความอบอุ่นทางใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เด็กจะอยู่ในลักษณะถูกทอดทิ้ง เขาจะมีชีวิตอยู่โดยความรู้สึกอ้างว้าง ขาดหลักยึด มีความแห้งแล้งในจิตใจ ขาดความอ่อนโยน และเต็มไปด้วยความแข็งกระด้าง และเห็นแก่ตัว เพราะเขาไม่เคยได้รับความอบอุ่น ความเมตตาจากคนใกล้ชิด การให้สิ่งต่าง ๆ ที่เขาขาดไปจึงเป็นการขากยั้งที่จะปฏิบัติ ทำให้เขามีพฤติกรรมที่ซ้ำเย็น แข็งกระด้างจากการให้อภัยและความรักแก่คนอื่นที่มาเกี่ยวข้องกับตัวเขา เมื่อมีเหตุการณ์หรือเรื่องมากระทบกระทั่งกัน เด็กพวกที่ขาดความรักเหล่านี้จะมีวิธีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น โดยขาดความเมตตากรุณา หรือความรักความอ่อนโยน และการให้อภัย ตรงข้ามเขาจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว หยาบคาย และรุนแรง ขาดความรักเมตตาต่อผู้อื่น อาชญากรรมจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและร้ายแรง แก่สังคม จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าพ่อแม่ผู้ปกครองควรให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกหลานของท่าน ด้วยการเข้าใจถึงสิ่งที่เด็กต้องการและสนองตอบตามสมควรแก่เด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในครอบครัวมารดานับเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและมีความหมายกับบุตรมากที่สุด ดังผลการศึกษาของผจงจิต อินทสุวรรณ (2531 : 62-66) ที่ศึกษาเรื่อง ความรักและความกลัวของเด็กไทย อายุ 7-8 ขวบ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด พบว่าเด็กรักแม่มากที่สุดและอยากเอาอย่างแม่มากที่สุด (โดยมีเหตุผลเรียงลำดับความถี่จากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ ให้การอบรมเลี้ยงดูเพราะแม่รักและเอาใจใส่ มีบุญคุณในฐานะเป็นผู้ให้กำเนิด และเป็นผู้จัดหาเงินและส่งให้เรียน ส่วนเด็กที่ระบุว่ารักพ่อมากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ เป็นผู้จัดหาเงินและส่งให้เรียน เพราะพ่อรักและเอาใจใส่ มีบุญคุณในฐานะเป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมา และจัดหาที่อยู่อาศัย อาหาร และสิ่งต่าง ๆ) แสดงว่าเด็กวัยนี้ใกล้ชิดกับแม่มากที่สุด และแม่ดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกมากกว่าใครแม่แต่พ่อ ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรัสเซล และรัสเซล (Russell & Russell, 1987) พบว่า แม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ๆ บ่อยกว่าพ่อ เช่น ดูแล แนะนำตักเตือน และเอาใจใส่กับความต้องการของลูก นอกจากนี้แม่ยังแสดงออกต่อลูกในลักษณะที่ทำให้ลูกรู้สึกในทางที่ดีและอบอุ่นกว่าพ่อ นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยอีกมาก เช่น Clarke - Stewart, 1978 ; Belsky, 1979 ; and Belsky, Gilstrap & Roivine, 1984) ที่พบผลในลักษณะเดียวกัน สำหรับเด็กไทย กุลวรรณ วิทวัสสรุจิ (2526) พบว่า เด็กวัยรุ่นรายงานว่าคนมีสัมพันธภาพกับแม่ดี

กว่าพ่อ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการแสดงความรักของมารดาที่มีต่อบุตรว่ามีรูปแบบเป็นอย่างไร และการแสดงความรักดังกล่าวจะส่งผลต่อลักษณะทางจิตใจของบุตรอย่างไร

รูปแบบการแสดงความรักกับญาติหลังทางครอบครัว

จากการศึกษาของวินิจ เกตุจำ (2515 : 45-59) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กับความคิดสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 276 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กรายงานว่าตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักร้อยละ 15.21 และจากการพิจารณาลักษณะของครอบครัวที่เลี้ยงดูเด็กแบบให้ความรัก ปรากฏว่าครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน บุตรได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักร้อยละ 16.66 มากกว่าในกลุ่มรวมร้อยละ 15.21 ส่วนในครอบครัวที่บิดามารดาหย่าขาดจากกันหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก 8.33 ส่วนลักษณะของอาชีพ พบว่าเด็กที่บิดามารดามีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมากที่สุด รองลงมาอาชีพอื่น ๆ อาชีพเกษตรกร อาชีพรับราชการ อาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 50.00, 25.00, 18.57, 14.81, 13.63 และ 11.25 ตามลำดับ) สำหรับรายได้ของบิดามารดาต่างกัน เด็กรายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักกันตามลำดับมากไปหาน้อยคือ รายได้ 5,000-10,000 บาทต่อปี สูงกว่า 50,000 บาทต่อปี 1,000-5,000 บาทต่อปี และ 10,000-50,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 21.74, 21.32, 13.91 และ 13.33 ตามลำดับ) และจากการศึกษาของดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520) เรื่องจริยธรรมของคนไทย ที่สอบถามนักเรียนและนิสิตตั้งแต่ชั้น ป.6 ถึงชั้นอุดมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักของบิดามารดา พบว่าการรายงานได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก แตกต่างกันตามฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาและการประกอบอาชีพของบิดามารดาและจากการศึกษาของโคห์น (Kohn, 1963 : 192) พบว่าพ่อแม่ที่มีฐานะในระดับ ปานกลางมีค่านิยมในการให้ความสุขและความเห็นอกเห็นใจลูกมากกว่าชนชั้นกรรมกรที่ใช้แรงงาน สอดคล้องกับการแบ่งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กในรูปของการอบรมเลี้ยงดูตามฐานะเศรษฐกิจ (อาานนท์ อาภาภิรม. 2517 : 25) คือการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ยากจน พ่อแม่มักไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อเด็กทั้งนี้อาจเป็นเพราะพ่อแม่ต้องทำมาหากินเด็กไม่ค่อยได้รับความรัก ความเมตตา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคม การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นกลาง ครอบครัวประเภทนี้มีเวลาและมีโอกาสให้กับลูกดีกว่าครอบครัวที่ยากจน และมักมีเหตุผลกับลูกและอีกประเภทหนึ่งคือ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวชนชั้นสูง ครอบครัวประเภทนี้จะให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กเป็นอย่างดี แต่บางครั้งอาจทำให้เด็กกลายเป็นเด็กนิสัยเสีย เพราะพ่อแม่ไม่กล้าขัดใจ เด็กมักได้ใจไม่กลัวใคร สำหรับตัวแปรเพศ จากผลการวิจัยของ ไอแซงค์ (Eysenck, 1969 : 117-

131) ที่ศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของเด็ก พบว่าเด็กผู้หญิงได้รับความสนใจจากพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย สำหรับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์ (2528 : 192-196) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาในวัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย ผลปรากฏว่า มารดา อบรมเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ต่างกัน ปริมาณที่แตกต่างกันใน 4 วิธี จาก 5 วิธีที่ศึกษา คือ มารดาของเด็กมัธยมจะรักสนับสนุนลูกมากกว่า และฝึกให้ลูกพึ่งตนเองช้ากว่า มารดาของเด็กประถม ส่วนมารดาของเด็กประถมรายงานว่าควบคุมลูกมาก และลงโทษทางกายลูกมากกว่ามารดาของเด็กมัธยม ส่วนบิดานั้นรายงานแตกต่างไปตามชั้นเรียนของเด็กในทำนองเดียวกับมารดาเฉพาะการควบคุมเด็กและการฝึกให้เด็กพึ่งตนเอง นอกจากนี้บิดาของเด็กหญิงยังรายงานว่าใช้เหตุผลกับลูก และควบคุมลูกมากกว่าบิดาของเด็กชายด้วย ส่วนมารดาเด็กชายและหญิงรายงานไม่แตกต่างกันในด้านใดเลย ผู้วิจัยสรุปว่ามารดาเลี้ยงดูลูกแตกต่างกันตามอายุของเด็ก และส่วนใหญ่จะเป็นวิธีที่เหมาะสมกับอายุของเด็ก นอกจากการให้ความรักสนับสนุนควรให้เท่า ๆ กันในเด็กและวัยรุ่น ส่วนในเรื่องของมารดาที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยคือ มารดาที่มีทัศนคติที่ต่อนุตรต่ำ ผลเช่นนี้พบในมารดาทั้ง 4 ประเภท ที่ศึกษาคือ มารดาที่มีงานอาชีพ มารดาที่ไม่มีงานอาชีพ มารดาที่มีการศึกษาค่ำ และมารดาที่มีการศึกษาสูง นอกจากนั้นมารดาที่มีสุขภาพจิตที่ดีต่ำเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กแบบรักสนับสนุนน้อย ปรากฏในมารดา 3 ใน 4 ประเภท ยกเว้นมารดาที่ไม่มีงานอาชีพ นอกจากนี้ในการศึกษาแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่างกัน จากการรวบรวมผลงานวิจัยของจรรยา สุวรรณทัต (2524 : 10-12) สรุปได้ว่า แม่จากครอบครัวฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ จะใช้การ อบรมเลี้ยงดูตามประสบการณ์ที่ตนได้รับการอบรมเลี้ยงดูมา และแม่แม่จะรักลูกแต่ก็มีการใช้วิธีการลงโทษทั้งทางกายและจิตใจต่อเด็กเพื่อให้เชื่อฟังตน ส่วนแม่ที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมปานกลางโดยทั่วไปมักจะหลีกเลี่ยงการใช้วิธีการลงโทษเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ มาใช้วิธีการค่อยเป็นค่อยไปในการอบรมเพื่อให้เด็กเข้าใจในเหตุผล สรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่าเด็กในกลุ่มตัวอย่างของแม่ที่อยู่ในครอบครัวฐานะเศรษฐกิจปานกลางมีโอกาสได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่จากแม่อย่างจริงจังมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำ และพบอีกว่าแม่ที่ทำงานนอกบ้านและไม่ทำงานนอกบ้าน จะมีความคล้ายคลึงกันในพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งแม่ทั้งสองกลุ่มรายงานว่าตนมีความต้องการบุตร และมีการเตรียมตัวทางจิตใจในการรับสภาพความเป็นแม่และเมื่อลูกเกิดแล้วตนเป็นผู้ดูแลเด็กที่สำคัญที่สุด ส่วนฮอฟแมน (Schaffer, 1981 : 154 ; citing Hoffman, 1977) พบว่าแม่มีงานทำมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมและทัศนคติบางด้านของลูกแตกต่างจากแม่ที่ไม่มีงานทำหรือเป็นแม่บ้าน

จากที่กล่าวมาแล้วพบว่าภูมิหลังทางครอบครัวของเด็ก ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา มีผลต่อการเลี้ยงดูและความเอาใจใส่ของแม่ที่มีต่อเด็ก ตลอดจนช่วยสนับสนุนการรับรองว่าเด็กจะได้รับความคุ้มครองให้ได้รับสิทธิ์พื้นฐานทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ

สังคม และสติปัญญาหรือไม่และมากนักเพียงใดด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่าแม่ทุกฐานะจะมีการตระหนักในความสำคัญของการตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจของเด็ก ด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กอยู่เสมอ แต่ด้วยการที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เติบโตทุกด้านของเด็กและในการที่จะต้องพัฒนาเด็กไปพร้อม ๆ กันทุกด้านอีกประการหนึ่ง จึงทำให้แม่มองเห็นความสำคัญในการเติบโตทางปัญญาของเด็กมากกว่าด้านอื่น ๆ เช่น ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งแท้จริงแล้ว การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และสังคมเป็นฐานรองรับ

รูปแบบการแสดงความรักกับการปรับตัว

การปรับตัว

ความหมาย

อังฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ทูมชน (ม.ป.ป. : 7) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่าเป็น การปรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง

โคลแมน (Coleman. 1981 : 109) กล่าวว่า การปรับตัวหมายถึงผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่

และเบอร์นาค (Bernard. 1960) ให้ความหมายของการปรับตัวว่าเป็นการที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับตนเองและโลกภายนอกได้อย่างดี ความพึงพอใจ ความแจ่มใสอย่างสูงสุด มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม มีความสามารถที่จะเผชิญและยอมรับความจริงของชีวิต

สรุป การปรับตัว หมายถึงการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน และพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขปราศจากความคับข้องใจ

สาเหตุของการปรับตัว

สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนเรานั้น เกิดจากความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจและความต้องการทางสังคม ความต้องการดังกล่าวมีทั้งที่สมหวังและผิดหวัง เมื่อสมหวังก็มีความรู้สึกสบายใจ มีความสุข แต่ถ้า ผิดหวังจะทำให้เกิดความรู้สึกเครียด มีความทุกข์ เสียใจ วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจและคับข้องใจ สาเหตุดังกล่าวสามารถเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับคำกล่าวของ

โคลแมน และแฮมแมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 71 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาต่าง ๆ ในการปรับตัว อาจมีสาเหตุแตกต่างกันไป สาเหตุบางประการอาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นเองหรือจากสภาพแวดล้อม และเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหา ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั้นเองหรือเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไป บุคคลนั้นก็จะพยายามปรับตัวสภาพที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญนั้น เพื่อให้สภาวะของความกดดัน ความเครียด ความวุ่นวายใจ และ/หรือความกังวลใจค่อย ๆ คลี่คลายลง จนกระทั่งหมดไปไปในที่สุด อย่างไรก็ตามบุคคลบางคนไม่สามารถจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ สภาวะความวุ่นวายใจหรือไม่เป็นสุขก็ยังคงมีอยู่ต่อไป และอาจจะมีผลกระทบให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลในตนเอง ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความแปรปรวนทางความรู้ ความคิดและพฤติกรรม และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของพยอม วงศ์สารศรี (2526 : 12-14) ที่ได้กล่าวถึง เหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัว คือ ความต้องการ (Needs) ของมนุษย์ ทุกคนมีความต้องการหลายประการในชีวิต เช่น ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เพื่อการดำรงชีวิต นิภา นิธยาน (2530 : 11-13) กล่าวว่า นอกจากความต้องการทางร่างกายแล้วสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่าง นอกเหนือจากความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่นปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่อง นับถือ ความสำเร็จ ฯลฯ เมื่อความต้องการทั้งหลายได้รับการสนองตอบจะทำให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความสุข หากความต้องการไม่ได้รับการสนองตอบโดยมีอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ มาขัดขวางบุคคล ก็จะเกิดความเคร่งเครียด วิตกกังวลสับสนว้าวุ่นใจ และความคับข้องใจ ทำให้ไม่มีความสุข ความสบายใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาน กำเนิด (2520 : 36-37) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีลักษณะการปรับตัวดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวดกวดขัน กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีพฤติกรรมในลักษณะยอมรับฟังเหตุผลของลูก ๆ ค้ำชู ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือผู้อื่น ปรับตัวได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจตนเองสูง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

อังฉรา สุขารมย์ และอรพินทร์ ชูชม (ม.ป.ป. : 58) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการปรับตัวอย่างมาก ถ้าการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรักความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจการพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของเด็ก จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี และมีปัญหาน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ถูกทอดทิ้ง มีความขัดแย้งกันของบิดามารดาและขาดความสงบสุข นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก

สนับสนุน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในอบรมเลี้ยงดูเด็ก คือ ความรักความอบอุ่นที่ได้รับจากบิดามารดา ตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต บรรยากาศของความรักและการยอมรับช่วยเหลือหลอหลอมให้บุคคลมีพัฒนาการของบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ไม่มีปัญหาในการปรับตัวและจากการวิจัยของคลอสัน (Clauson, 1966) พบว่าเด็กที่ได้รับความรักจะรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ขาดความรักไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้ ส่วนเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้งนั้นคือการที่พ่อแม่แสดง ความเฉื่อยชา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเด็กหรือชอบใช้อำนาจเหนือเด็ก เด็กจะมีลักษณะก้าวร้าวและรู้สึกว่าคุณถูกทอดทิ้งไป

จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2533 : 183-186) ได้ประมวลผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในทางบวก และจากการเปรียบเทียบการปรับตัวระหว่างเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการปรับตัวดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

สรุป การอบรมเลี้ยงดูแบบรักทำให้เด็กปรับตัวได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

รูปแบบการแสดงความรักกับบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพ

ความหมาย

กู๊ด (Good, 1973 : 417) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ คือผลรวมของพันธุกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล สำหรับบิงอร์ ภูวภิรมย์ขวัญ (2524 : 41) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง อันได้แก่ ลักษณะท่าที การแสดงออก รูปร่างหน้าตา ความรู้สึก ฯลฯ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกต้องมีความคงตัวสำหรับเป็นพฤติกรรมเฉพาะของบุคคลนั้น ๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้บ้าง แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร เช่น เดียวกัน พยอม วงศ์สารศรี (2526 : 215-216) ให้ความหมายของบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม ศรีเรือน แก้วกังวาล (2536 : 5-6) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและภายใน ส่วนภายนอกคือส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท การแต่งตัว วิถีพูดจา การนั่ง การยืน ฯลฯ และส่วนภายในคือ ส่วนที่มองเห็นได้ยาก แต่อาจทราบได้ โดยการอนุมานเช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ความใฝ่ฝันปรารถนา ความสนใจ ฯลฯ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ออกจากกันโดยเด็ดขาดทุก ๆ ลักษณะต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลกระทบต่อกันและกันประดุจลูกโซ่ ซึ่งคล้ายกับความหมาย

ของจาร์ส แจ่มจันทร์ (2539 : 14) สรุปว่า บุคลิกภาพหมายถึง ผลรวมของพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้ง ภายนอกและภายใน ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งแสดงให้เห็นคุณลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ตลอดจนลักษณะที่บอกถึงสภาพจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออกทาง การกระทำทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้น อันเป็นผลมาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

จากความหมายของบุคลิกภาพ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หมายถึงลักษณะนิสัยทุกอย่างที่ ประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคลรวมทั้งท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ที่รวมกันเป็นแบบอย่างเฉพาะของบุคคล จะ แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ซึ่งทำให้แต่ละคนมีบุคลิกภาพที่ต่างกันออกไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

กาญจนา คำสุวรรณ (2524 : 192-193) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ มี 2 ปัจจัย ใหญ่ คือ

1. พันธุกรรม ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ ความสมบูรณ์หรือความพิการของ ร่างกาย
2. สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย สถานการณ์ สภาพแวดล้อม บุคคลที่ใกล้ชิด ตลอดจนประสบการณ์ที่บุคคลในสังคมเดียวกันได้รับ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความ เชื่อ ทัศนคติ คำสั่งสอน การอบรม และการเลี้ยงดู เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ

ลักษณะ สิริวิวัฒน์ (2530 : 149-150) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพได้แก่

1. ศักยภาพที่มีมาแต่กำเนิด (Inborn Potentialities) เป็นสิ่งที่ติดมากับทารกตั้งแต่เกิด ซึ่งอาจ เป็นผลของพันธุกรรมหรืออิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อทารกก่อนคลอดสิ่งเหล่านี้มีความแตกต่างเบื้องต้น ของมนุษย์และจะเป็นเงื่อนไขกำหนดทิศทาง และขอบเขตของการพัฒนาบุคลิกภาพในระดับหนึ่ง เช่น รูปร่าง ลักษณะ หน้าตา ระบบประสาท ความสมบูรณ์หรือพิการของร่างกาย ลักษณะอารมณ์ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ ในช่วงพัฒนาการของทารก ทารกมีประสบการณ์ต่าง ๆ กับ สังคมและได้รับสิ่งเร้าที่มากกระทบมากมาย ทารกก็ต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ เขาจะ ต้องเรียนรู้ว่าเขาต้องมีบทบาทอะไรบ้างสำหรับฐานะต่าง ๆ ของเขาในสังคม และเขาต้องเรียนรู้ที่จะ แสดงบทบาทของเขาได้ให้เหมาะสม การเรียนรู้จากสิ่งเร้าและประสบการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม ข้อมเป็นส่วนสำคัญ ในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลว่าเขาจะเป็นคนอย่างไรแสดงพฤติกรรม และมีวิธีปรับตัวอย่างไร

กล่าวโดยสรุปทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมต่างมีบทบาทที่สำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ถ้าจะแยกให้เห็นอย่างชัดเจนว่าด้านไหนมีอิทธิพลมากหรือน้อยนั้น ข้อมขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของ บุคคล และวัฒนธรรมที่บุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นสำคัญ

สำหรับบุคลิกภาพในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามทฤษฎีของ Jung (Jung) ประเภทแรก บุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert Personality) เป็นลักษณะของบุคคลที่ตัดสินใจโดยยึดตนเองเป็นสำคัญ ไม่ถามคนอื่น จะทำอะไรแล้วมักทำตามมาตรฐานและมีหลักการแน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเอง ขี้อายปรับตัวยาก การปรับตัวของบุคคลประเภทนี้มักทำโดยการหลบหนีและเพื่อฝัน ประเภทที่ 2 บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert Personality) เป็นลักษณะของบุคคลซึ่งสนใจในคนอื่น และโลกภายนอก ไม่ค่อยห่วงตัวเอง ชอบสนุกสนานรื่นเริงและการสมาคม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ง่าย เป็นคนกล้าหาญ เปิดเผย (โสภณ ชูพิกุลชัย. 2521 : 100-105 ; สมจิต อภิชนาพงศ์. 2523 : 4 และ Strom. 1969 : 215-217)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดบุคลิกภาพแสดงตัว

บุคลิกภาพการแสดงตัวจะเริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งโตด้วยการอบรม ดูแลสั่งสอน ปลุกฝังค่านิยมอันดีงามให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ธรรมชาติ และพฤติกรรมของเด็กในวัยต่าง ๆ ที่ได้แสดงตัวมานั้นทำให้บุคลิกภาพการแสดงตัวของแต่ละคนแตกต่างกัน จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านและโรงเรียนจะเน้นว่ามีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพการแสดงตัว ดังนี้

1. การประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาพบว่า ความสำเร็จและความคาดหวังในความรู้สึกรักของบุคคลแต่ละคนส่งผลต่อบุคลิกภาพการแสดงตัวโดยตรง ดังนั้นความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ของเด็ก เช่น ด้านวิชาการ ซึ่งประเมินได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัว ริคคิง (Ridding. 1966 : 397-398) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์กับนักเรียนอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป พบว่า การแสดงตัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเซเวจ (Savage. 1966 : 91-98) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงตัว ลักษณะทางอารมณ์และอาการทางประสาทกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นเด็กเล็กอายุประมาณ 8 ปี พบว่า ลักษณะการแสดงตัวมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นอกจากนี้การประสบความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อเด็ก เช่น ด้านกีฬา กิจกรรมนอกหลักสูตร ความสามารถพิเศษ การได้รับตำแหน่งสำคัญในโรงเรียนก็เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพการแสดงออก

2. การได้รับการยอมรับ

บุคลิกภาพแสดงตัวเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่นำไปสู่การยอมรับนับถือ ความเชื่อมั่น และการชมเชย การได้รับการยอมรับเป็นการมองเห็นว่า บุคคลนั้นกระทำตนให้มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นหรือสังคม ทัททิมมา ระเบียบดี (2531 : 45) ได้กล่าวและสรุปไว้ว่า การที่บุคคลมีความ

รู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองเห็นค่าของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ขอมรับนับถือตนเอง ซึ่งความรู้สึกนี้ก็จะแผ่ไปยังผู้อื่นเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นและขอมรับนับถือผู้อื่นด้วย

เฮอร์ล็อก (สมพงษ์ ติรพัฒน์. 2517 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1964) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับการแสดงตัว พบว่า พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตยคือ ให้ความรัก ความสนใจและให้ความสำคัญต่อเด็ก จะทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก ฟังตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ บรูโน (Bruno. 1983 : 359) กล่าวว่า การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น เราจะต้องยอมรับนับถือตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองก่อนจะต้องทำตนให้มีชื่อเสียงได้รับการ ยกย่องชมเชย ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะส่งผลต่อบุคลิกภาพแสดงตัวของแต่ละบุคคล

3. การมีอำนาจหรืออิทธิพล

การมีอำนาจหรืออิทธิพลมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัว ดังที่ แบรดชอว์ (Bradshaw. 1981 : 71-75) ได้กล่าวไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็อำนาจในตำแหน่งหน้าที่การงาน อำนาจในด้านความรู้ความชำนาญ หรืออำนาจในการที่เป็นผู้นำหรือมีความสามารถพิเศษนั้น จะเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญสามารถเพิ่มความรู้สึกว่าตนเองมีค่าและในที่สุดบุคลิกภาพการแสดงตัวก็จะเพิ่มขึ้นมาได้แต่ก็บ่อยครั้งที่อำนาจเหล่านี้ ก็อาจจะทำให้บุคลิกภาพการแสดงตัวลดลงได้ บุคคลที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวนั้น เป็นคนที่เหนือกว่าคนอื่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้านหรือเหนือกว่าคนอื่นทุกด้าน

4. การอบรมเลี้ยงดู

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกนั้น เป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะปลูกฝังบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้แก่เด็ก ถ้าสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อแม่ลูกไม่ดีพอ เนื่องจากการปฏิบัติตนของพ่อแม่ไม่ถูกต้องจะทำให้เด็กไม่อาจปฏิบัติหรือเข้าใจว่าตนเองจะวางตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม ถ้าเด็กมีชีวิตเริ่มต้นที่ดีก็ย่อมเป็นพื้นฐานที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา. 2536 : 26)

จากที่กล่าวมาแล้วว่าการอบรมเลี้ยงดูน่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมจากที่บ้านหรือโรงเรียน ก็มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมบุคลิกภาพการแสดงออกได้ โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หรือแบบให้ความรักน่าจะส่งผลต่อการแสดงตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับปิยพร ค้างทอง (2539 : 54-55) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพแสดงตัว ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพการแสดงตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยูวดี แสงทอง (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อบุคลิกภาพเก็บตัว และแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี รวมทั้งหมด 285 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบรัก จะมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าเก็บตัว ส่วนเฮอร์ลอค (สมพงษ์ ติรพัฒน์. 2517 : 3; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1964) พบว่าผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรักความสนใจและความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ ซึ่งลักษณะที่กล่าวมาก็คือลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักจะมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าเก็บตัว

รูปแบบการแสดงความรักกับความเป็นผู้นำ

ความเป็นผู้นำ

ความหมาย

มอสเลย์ พิคทรี และเมจอินสัน (Mosley, Pictri & Meginson. 1996) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือบุคคล และกิจกรรมกลุ่มที่จะช่วยในการตั้งเป้าหมาย และการบรรลุเป้าหมาย

พอลสตัล เซทา และบารอน (Paulus, Seta & Baron. 1996 : 298) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นการใช้อำนาจถึง การดำเนินการที่มีอิทธิพลเป็นพิเศษที่บุคคลหนึ่งปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งหรือสมาชิกคนอื่น

สเปคเตอร์ (Spector. 1996) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมในทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรม และความรู้สึกของบุคคลอื่น

นาฮาวันดี (Nahavandi. 1997) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เกิดขึ้นภายในบริบทของวัฒนธรรม รูปแบบและพฤติกรรม ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม

กัลเลกเกอร์ และคนอื่น (Gallagher and others. 1997) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นกระบวนการของการโน้มน้าวบุคคลอื่น ๆ ให้ทำงานด้วยความเต็มใจ และด้วยความสามารถอย่างดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้นำ

นอทเฮาส์ (Northouse. 1997) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ดูบริน (DuBrin. 1998) ให้ความหมายความเป็นผู้นำว่า เป็นความสามารถในการสร้างแรงคลอใจให้แก่บุคคล เพื่อให้เกิดความมั่นใจและเป็นการสนับสนุนให้บุคคลเหล่านี้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

สรุป ความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะของความสามารถในการนำและดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มกำหนด รวมทั้งความสามารถในการนำกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาเพื่อรักษาขวัญและกำลังใจของกลุ่มด้วย ดังนั้นความเป็นผู้นำเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญมาก การปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนี้ได้ต้องอาศัยองค์ประกอบอันหนึ่งคือ การอบรมสั่งสอน โดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองควรจะเข้าใจแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในด้านนี้อย่างเต็มที่

ความสำคัญของความเป็นผู้นำ

รอส และเฮนดรี (Merrified. 1976 : 100-104 ; citing Ros and Hendry. n.d.) ได้สรุปว่าความเป็นผู้นำมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวผู้นำแต่ละคน (Leadership as Trait within Individual Leader) ในสมัยก่อนเชื่อว่าความเป็นผู้นำนั้นเป็นผลมาจากพันธุกรรม คือมีลักษณะความเป็นผู้นำมาแต่กำเนิด แต่ปัจจุบันเชื่อว่า ลักษณะความเป็นผู้นำนั้นสามารถที่จะปลูกฝังและเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้

2. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as a Function of the Group) ลักษณะความเป็นผู้นำนั้น เป็นโครงสร้างทางสังคมหรือกลุ่มมากกว่าบุคคล กล่าวคือสัมพันธภาพระหว่างบุคคลภายในกลุ่มหนึ่ง ๆ จะถูกกำหนดด้วยโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงผู้เดียว ฉะนั้นความเป็นผู้นำจึงเป็นลักษณะธรรมชาติหรือเป็นคุณสมบัติของกลุ่ม

3. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a Function of the Situation) นอกจากความเป็นผู้นำจะอยู่ที่ลักษณะของแต่ละบุคคล และตรวจสอบได้จากบทบาทและหน้าที่ภายในกลุ่มแล้ว สถานการณ์ของกลุ่มที่เป็นอยู่ขณะนั้นก็ก่อให้เกิดผู้นำขึ้นได้ หรือกล่าวได้ว่าสถานการณ์ทำให้เกิดผู้นำ

นอกจากนี้ ชวนใจ คำวัฒนา (2537 : 25-26) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นผู้นำว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความองอาจ มีอิทธิพลจนเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปที่ได้พบปะสังสรรค์ด้วย มีผลทำให้บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้นำนี้สามารถรวมพลังประสานความคิดของสมาชิกในกลุ่มให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาองค์กรให้เกิดความเจริญก้าวหน้าตามจุดหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2525 : 20-22) กล่าวไว้ สรุปได้

ว่าลักษณะความเป็นผู้นำจะช่วยให้ผู้นำสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับบุหงา วชิระศักดิ์มงคล (2530: 97-98) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ความเป็นผู้นำเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้นำปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ความเป็นผู้นำยังเป็นลักษณะที่สำคัญของสมาชิกในกลุ่มประชาธิปไตย หากสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีลักษณะความเป็นผู้นำสูง ก็ย่อมจะทำให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วินิจ เกตุขำ (2515 : 76-79) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก จะมีลักษณะความเป็นผู้นำมาก และถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย ก็จะมีลักษณะความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักนั้นเป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพที่ดี ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นบุคลิกภาพที่คืออย่างหนึ่ง จึงอาจเกิดขึ้นได้ในเด็กที่ได้รับการความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของประมต เล็กสวาสดี (2517 : 107) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกภูมิใจชอบ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และแมคคอร์ค และคณะ (ราตรี ภาววิภาดาพรรณ. 2525 : 57 ; อ้างอิงจาก Mecord and others. 1962 : 274-279) พบว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเอาใจใส่จากแม่มากจะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเอาใจใส่จากแม่น้อย และในทางตรงกันข้าม ถ้าแม่ไม่ยอมรับลูกหรือไม่เอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร จะมีผลทำให้เด็กขาดความมั่นใจคอยแต่จะทำตามผู้อื่น ขาดลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ส่วน มุสเสน และคณะ (Mussen and others. 1990) ได้ศึกษาถึงผลการอบรมเลี้ยงดูกับบรรยากาศภายในบ้าน สรุปได้ว่าเด็กที่มาจากบ้านที่มีวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบให้ความรักจะเป็นคนที่มีลักษณะคล่องแคล่ว กล้าแสดงออก มีความก้าวร้าว กระตือรือร้น ซึ่งบุคลิกเหล่านี้เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยให้คนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเป็นผู้นำ เช่นเดียวกัน ผกา สัตยธรรม (2530 : 132) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ให้ความเป็นอิสระ มีการควบคุมน้อย จะช่วยให้เด็กมีลักษณะเป็นผู้นำ ซึ่งควรปฏิบัติให้มากขึ้นถ้าต้องการฝึกความเป็นผู้นำของเด็กในสังคมต่อไป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความเอาใจใส่จากแม่มากจะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าเด็กที่ได้รับการรักความเอาใจใส่จากแม่น้อย แต่ก็มีผลการวิจัยของวินเดอร์ และรอ (Winder and Rau. 1962 : 187) พบว่า การเอาใจใส่ของแม่มีความสัมพันธ์ทาง

ลบกับลักษณะความเป็นผู้นำ กล่าวคือ เต็มคอบแต่จะทำตามผู้อื่น ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง นั่นคือขาดลักษณะความเป็นผู้นำนั่นเอง

รูปแบบการแสดงความรักกับสุขภาพจิต

สุขภาพจิต

ความหมาย

ผ่น แสงสิงแก้ว (2522 : 57) ให้ความหมายของสุขภาพจิตเป็นสภาวะของชีวิตที่มีสุขภาพ และผู้มีสุขภาพจิตดีคือ ผู้ที่สามารถปรับตนเองอยู่ได้ด้วยความสุขในโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ และสุรางค์ จันทน์เอม (2527 : 2) กล่าวว่า สุขภาพจิตคือ สุขภาพของจิตใจที่ดีของมนุษย์หรือการมีสภาพจิตที่ดี เช่น มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เสมอ ไม่มีความวิตกกังวลใด ๆ มีแนวความคิดถูกต้อง ส่วนบุคคลที่สุขภาพจิตเสื่อม ย่อมหมายถึงบุคคลที่มีสุขภาพจิตผิดปกติ มีความกังวลทุกข์ร้อนอยู่เสมอ ตลอดจนมีแนวความคิด พฤติกรรมผิดไปจากปกติธรรมดา สอดคล้องกับเดือน สินธุพันธ์ประทุม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 2-3 ; อ้างอิงจาก เดือน สินธุพันธ์ประทุม. 2511 : 1) กล่าวว่า คนที่มีสุขภาพจิตดี คือคนที่สามารถปรับตัวได้ หมายความว่าเมื่อเผชิญกับความคับข้องใจจะไม่แสดงความท้อแท้ หรือเสียใจเกินกว่าเหตุ และเมื่อเผชิญกับปัญหา ก็จะแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อเท็จจริง ส่วนคนที่มีสุขภาพจิตไม่ดีคนที่ปรับตัวไม่ได้ คือ เมื่อพบความคับข้องใจจะแสดงความท้อแท้และวิตกกังวลออกมาเสมอ และแก้ปัญหาโดยการหนีความจริง นอกจากนี้ ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 51) กล่าวว่า สุขภาพจิตหมายถึงสภาพทางอารมณ์และจิตใจของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมและได้แบ่งสุขภาพจิตออกเป็น 3 ด้าน คือ ความซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความก้าวร้าว และคาเพลน และคนอื่น ๆ (Kaplan and others. 1980 : 285) กล่าวว่า สุขภาพจิต หมายถึงความรู้สึกเป็นสุข สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุป สุขภาพจิตเป็นลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งลักษณะหนึ่งของมนุษย์ เพราะคนที่สุขภาพจิตดีจะสามารถปรับตัวได้ ตรงกันข้ามคนที่สุขภาพจิตไม่ดี หมายถึงบุคคลที่ปรับตัวไม่ได้ อาจเป็นคนก้าวร้าว ไม่กล้าเผชิญปัญหา เมื่อมีความคับข้องใจ จะแสดงความท้อแท้ ซึมเศร้า วิตกกังวลมาเสมอ และแก้ปัญหาโดยการหนีความจริง ตลอดจนมีแนวความคิด พฤติกรรมผิดไปจากปกติธรรมดา

นอกจากนี้เปลื้อง บัวศรี (2535 : 16-19) ได้สรุปอาการแสดงออกของผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตไว้ 9 ชนิด ได้แก่ ความรู้สึกผิดปกติทางกาย การย้ำคิดย้ำทำ ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับบุคคลอื่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว กลัวโดยปราศจากเหตุผล หวาดระแวง และโรคจิต เช่นเดียวกับชิรวัดน์ นิจนตร (2526 : 22-26) กล่าวว่าเยาวชนที่มีสุขภาพจิตเสื่อมโทรมนั้น จะมีลักษณะ

การปรับตัวที่ผิดปกติ ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน สำหรับวัยรุ่นนั้นมีลักษณะสุขภาพจิตเสื่อมที่เด่นชัดหลายประการ คือ ความวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ ความก้าวร้าวในลักษณะต่าง ๆ ความซึมเศร้า เฉื่อยชา ความผิดปกติทางกายที่เนื่องมาจากจิตใจและความสับสนทางจิต ซึ่งแสดงออกในรูปของการไม่เข้าใจตนเอง ไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ เป็นต้น ส่วนลักษณะอาการขั้นรุนแรง เช่น โรคจิตและโรคประสาทแบบต่าง ๆ จะพบน้อยในหมู่นักเรียนวัยรุ่น ซึ่งอาจเป็นเพราะมีผู้พบเห็นและแยกตัวไปทำการรักษาเยียวยาเสียก่อน สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาอาการแสดงออกที่เกี่ยวกับความวิตกกังวล ความก้าวร้าว และความซึมเศร้า เพราะเป็นสภาพทางจิตที่ไม่รุนแรงนัก (กนกรัตน์ สุชะตุงคะ. 2523 : 15-16)

การวัดสุขภาพจิต

การวัดสุขภาพจิตในการวิจัยนี้ใช้แบบวัดของดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532) ซึ่งใช้แบบวัดของจิรวัดณ์ นิเจนตร (2526) ที่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากการวัดสุขภาพจิตในกรณีอื่น ๆ หลายประการ กล่าวคือ แบบวัดสุขภาพจิตที่จะใช้ต้องมีความเหมาะสมกับลักษณะสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนแตกต่างไปจากสุขภาพจิตของบุคคลกลุ่มอื่น เช่น ผู้ใหญ่ คนชรา คนใช้จิตเวช นอกจากนี้การวัดสุขภาพจิตตามความหมายที่ได้ประมวลเอาไว้ คือ หมายถึงภาวะทางด้านอารมณ์และจิตใจของบุคคล ซึ่งจะเห็นได้จากความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว บุคคลที่ปรับตัวให้มีความสุขอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมของตนได้ สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางใจ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ก็จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ส่วนคนที่ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ ไม่สามารถแก้ปัญหาให้แก่ตนเองได้ และขาดความอดทนต่อความตึงเครียดต่าง ๆ จนเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล หรือมีอาการผิดปกติบางอย่างทางจิต ก็จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตเสื่อม และถ้ามีอาการหนักมากจะกลายเป็นโรคจิตประสาทชนิดต่าง ๆ ได้ อีกประการหนึ่ง การวัดสุขภาพจิตยังจะต้องแสดงถึงภาวะสุขภาพจิตทั้งในทางลบและทางบวก สำหรับลักษณะสุขภาพจิตในทางบวกนั้นจะต้องประกอบด้วยความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การปรับตัวที่ดีไม่มีข้อขัดแย้งในใจหรืออาการผิดปกติต่าง ๆ เช่น ก้าวร้าว วิตกกังวล เฉื่อยชา ส่วนลักษณะทางลบของสุขภาพจิตในวัยรุ่น ก็คือ ความสับสนทางจิต เพราะปรับตัวไม่ได้ มีอาการก้าวร้าวกังวล ซึมเศร้า

นอกจากนี้ได้นิยามปฏิบัติการของตัวแปรสุขภาพจิต โดยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล รวมทั้งความก้าวร้าว ดังนี้

สุขภาพจิต หมายถึง สภาพอารมณ์และจิตใจของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกให้นิยามเฉพาะตัวแปรที่ศึกษาเท่านั้น คือ

ความซึมเศร้า หมายถึง การมีอารมณ์เศร้าหมอง หดหู่ รู้สึกเปล่าเปลี่ยว หมคความสนใจในสิ่งต่าง ๆ บางครั้งจะรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง หรืออาจถึงกับคิดฆ่าตัวตาย ลักษณะดังกล่าวนี้จะวัดโดยแบบวัดความซึมเศร้า ซึ่งมีอยู่ 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราส่วนประเมินค่าประกอบอยู่ประโยคละ 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ไปจนถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยของคะแนนนี้จึงอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน คำตอบที่นักเรียนรายงานมาจะแสดงถึงความซึมเศร้าของแต่ละคน ผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีความซึมเศร้าน้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีความซึมเศร้าน้อย ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกที่ตัวเองมีเรื่องกลุ่มใจอยู่เสมอ มีความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลสมควร มีความกระวนกระวายและวิตกทุกข้อนในเรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา การวัดสุขภาพจิตด้านนี้ จะใช้แบบวัดความวิตกกังวล ซึ่งมีอยู่ 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราส่วนประเมินค่าประกอบอยู่ 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” คะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดนี้จึงอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่ามีความวิตกกังวลมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีความวิตกกังวลน้อย อันเป็นลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

ความก้าวร้าว หมายถึง อารมณ์ ความคิด หรือการกระทำแบบโกรธแค้นขุ่นเคือง อยากทำลายสิ่งของ อยากค่าว่าหรือทำร้ายคนอื่น มีความรู้สึกโต้แย้ง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และมีเรื่องทะเลาะกับคนอื่น ๆ อยู่เสมอ การวัดตัวแปรนี้ใช้แบบวัดความก้าวร้าว ซึ่งมีอยู่ 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราส่วนประมาณค่า 6 หน่วย ประกอบอยู่ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยของคะแนนจากแบบวัดนี้จะอยู่ระหว่าง 10 ถึง 60 คะแนน ผู้ตอบได้คะแนนน้อย แสดงว่ามีปัญหาด้านความก้าวร้าวมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนมาก แสดงว่าเป็นคนที่มีความก้าวร้าวน้อย อันเป็นลักษณะสุขภาพจิตที่ดี

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้คนเรามีสุขภาพจิตดีหรือเสื่อม ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 33) สรุปไว้ 2 ประการ คือ ความผิดปกติทางกาย และพันธุกรรมกับสภาพแวดล้อม (Wechsler, Solomon and Kramer, 1970 : 1-2) ซึ่งตัวแปรทางสภาพแวดล้อมที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดโรคจิต โรคประสาท คือ การอบรมเลี้ยงดู ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว และการสูญเสียบิดามารดา ซึ่งยืนยันได้จากผลการวิจัยของแคนท์เวลล์ และเบเกอร์ (Cantwell and Baker, 1984 : 503-507) ทำการวิจัยเรื่อง บิดามารดาที่เจ็บป่วยทางจิตกับความผิดปกติของเด็ก ๆ ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสูงในครอบครัว พบว่า บิดาหรือมารดาในครอบครัวที่คนใดคนหนึ่งเป็นโรคจิตก็จะเป็นเหตุให้บุตรในครอบครัวเป็นโรคจิตได้ และองค์ประกอบทางด้านจิต สังคม เช่น ความกดดันจากสภาพแวดล้อมจะทำให้เป็นโรคจิตได้ ซึ่งโรคจิตนี้ไม่ได้เกิดจากพันธุกรรมอย่างเดียว แต่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดู การปรับตัวในสังคม เป็นต้น สำหรับผลงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิณ อรพินทร์ ชุชม และงามตา วณิชทานนท์ (2528 : 153) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาในวัยที่เกี่ยวกับอาการซึมเศร้าของเด็กของมารดาไทย พบว่า ผู้ปกครอง

ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี จะใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ฝึกให้ลูกฟังตนเองเร็ว และรักสนับสนุนเด็กมาก ส่วน จีรวัดน์ นิจนตร (2526 : 184-197) ศึกษาสภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียน วัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตห้าด้าน ซึ่งประกอบด้วย อาการทางกาย มโนภาพแห่งตน ความซึมเศร้า ความก้าวร้าวและสุขภาพจิตรวมของวัยรุ่นมากที่สุด คือ การรับรู้เช่นเดียวกัน ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 153) ศึกษาอิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วย เบียร์รางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนเองของเด็กวัยรุ่น พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผลมาก อยู่ในสภาวะการใช้วิธีเบียร์รางวัล มีสุขภาพจิตเสื่อมรวมมากกว่านักเรียนในกลุ่มการให้ สัญญา และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยที่อยู่ใน สภาวะการใช้วิธีเบียร์รางวัล มีความวิตกกังวลมีความก้าวร้าวและมีความซึมเศร้าสูงกว่านักเรียนใน สภาวะการให้สัญญา

สรุปปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้สุขภาพจิตดีหรือเสื่อมน่าจะมาจากการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งรวมการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลจะทำให้เด็กมี สุขภาพจิตดี

ความซึมเศร้า

ความหมาย

เพียงใจ สินธุนาคร และคณะ (2527 : 19) กล่าวถึงความซึมเศร้าเป็นความรู้สึกไร้ประโยชน์ หมดหวัง ไม่เหมาะสม และเศร้าหมอง ซึ่งอาจเป็นอาการของความผิดปกติได้หลายชนิดแต่ก็อาจเกิด ขึ้นกับคนปกติได้เช่นกัน

ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 51) กล่าวว่า ความซึมเศร้า หมายถึงการมีอารมณ์เศร้าหมอง หมดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งการมีความรู้สึกที่ตนไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะทำ รู้สึกท้อ แท้สิ้นหวังขาดแรงจูงใจ

เปลื้อง บัวศรี (2535 : 14) กล่าวว่า ความซึมเศร้า คือภาวะของจิตใจที่มีอารมณ์เศร้า มีความ ทุกข์ใจ กังวล หงุดหงิด ขลาด น้ำหนักลด เบื่ออาหาร มีความหวาดหวั่น หวาดกลัว วิตกกังวล ขาด ความสนใจตนเอง หมดอภยตายอยากในชีวิต ความคิดและการเคลื่อนไหวเชื่องช้า มีความรู้สึกผิด และความ รู้สึกผิดนี้จะครอบงำความคิดของตนไว้ หากอาการรุนแรงยิ่งขึ้นผู้ที่มีอาการซึมเศร้านี้จะขาด การตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสภาพต่าง ๆ ทั่วไป บางรายจะปรากฏว่ามีอาการหลงผิด และ ประสาทหลอน บางรายจะมีความมุ่งหมายและพยายามที่จะทำลายตนเองและฆ่าตัวตาย บางรายมี อาการที่รุนแรง จนกระทั่งทำให้การตอบโต้สภาวะการทำงานของหัวใจและการหมุนเวียนโลหิตมี อันตราย

เบค (Beck. 1961) กล่าวถึงความซึมเศร้าว่า มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ มีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ตีเคียนตนเอง มองตนเองในแง่ร้าย พยายามหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ต่าง ๆ และกิจกรรมทางกายลดน้อยลง ซึ่งความซึมเศร้ามีได้หลายระดับ อาจเริ่มตั้งแต่ความวิตกกังวลในระยะเริ่มแรก และรุนแรงขึ้นจนกระทั่งทำให้มีอาการเฉยเมย เนื้อชาต้อสิ่งแวดลอม คัดตัวเองออกจากสังคม และไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

สรุป ความซึมเศร้า หมายถึง ภาวะของจิตใจที่มีอารมณ์เศร้าหมอง หดหวัง หดความสนใจ ในสิ่งต่าง ๆ ท้อแท้สิ้นหวัง เป็นความรู้สึกไร้ประโยชน์ ไร้ความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย

ความวิตกกังวล

ความหมาย

ความวิตกกังวล หมายถึง สภาพที่บุคคลเกิดความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผล รู้สึกว่าตัวเองมีแต่เรื่องกุ่มใจ ขาดความกล้า ขาดสมาธิ และกลัวความคิด มีความกระวนกระวายใจ วิตกทุกข์ร้อน (ดวงเดือน แซ่ตั้ง. 2532 : 51) ความวิตกกังวลเป็นสภาวะอารมณ์ที่ทำให้บุคคลรู้สึกหวาดหวั่น ตึงเครียด ไม่สบายใจ และหวาดกลัวอันเนื่องมาจากบุคคลคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเกิดความไม่พึงพอใจในอนาคต (นิภา เลิศลือชาชัย. 2533 : 22 ; อ้างอิงจาก Groen. 1975 : 733 ; Lipskin and Cohen. 1973 : 59 and Priest. 1983 : 8) กล่าวว่ ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกอี๊ดอัด เป็นสภาวะที่ไม่สบาย เป็นทุกข์ และรู้สึกว่าอยู่ในอันตราย ซึ่งเป็นภาวะที่มนุษย์เคยมีประสบการณ์ทุกคน

สรุป ความวิตกกังวล หมายถึง สภาวะอารมณ์ที่ทำให้คนรู้สึกหวาดหวั่น อี๊ดอัด ไม่สบายใจ ตึงเครียด หวาดกลัว และรู้สึกว่าอยู่ในอันตราย ซึ่งเป็นภาวะที่มนุษย์เคยมีประสบการณ์ทุกคน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วินิจ เกตุขำ (2515 : 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ การให้ความรัก การลงโทษ และการเรียกร้องเอาจากเด็กกับความวิตกกังวล พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีความสัมพันธ์ทางกลับกันกับความวิตกกังวล อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมาก มีแนวโน้มที่จะวิตกกังวลน้อยและเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย มีแนวโน้มที่จะวิตกกังวลมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความวิตกกังวลเป็นลักษณะความหวั่นไหวทางอารมณ์ อันเกิดจากความหวาดกลัวบางสิ่งบางอย่าง ฉะนั้นเด็กที่ไม่ค่อยได้รับความรักความอบอุ่นย่อมต้องการความรัก และกลัวอยู่เสมอว่าคนอื่นจะไม่รักคน มีความหวาดระแวงอยู่เสมอที่อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลได้เหมือนกัน นอกจากนี้ สมัญญา เสียงใส (2521 : 43-47) ได้ศึกษาความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัด

กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบไม่ได้รับความอบอุ่นมีความวิตกกังวลด้านสังคม ด้านส่วนตัวและด้านการเรียนกับอาชีพมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบได้รับความอบอุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าเด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นมากน่าจะมีความวิตกกังวลน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นน้อย

ความก้าวร้าว

ความหมาย

ความก้าวร้าว หมายถึง อารมณ์ความนึกคิด หรือการกระทำแบบโกรธแค้น ชุนเคือง อยากทำลายสิ่งของ อยากด่าว่า หรือทำร้ายคนอื่น มีความรู้สึกได้แฉ่ง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และมีเรื่องทะเลาะกับคนอื่นเสมอ (ดวงเดือน แซ่ตั้ง, 2532 : 51) ความก้าวร้าว (Aggressiveness) คือ การโจมตีคนอื่นให้ได้รับอันตรายทางกายหรือใจ เช่น แสดงออกทางวาจา ประกอบด้วย ใช้ภาษาไม่สุภาพและการด่า หรือการถูกลูกถูกเหยียดหยาม แรงจูงใจให้ก้าวร้าวนี้จะชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปรีภัยหรือศัตรู (วันเพ็ญ พิศาลพงษ์, 2540 : 87 ; อ้างอิงจาก มนูญ ตนะวัฒนา, 2526) เช่นเดียวกัน จรรยา สุวรรณพัทธ์ และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2533 : 183) กล่าวว่าความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในสังคมไทยปัจจุบัน นักวิจัยส่วนมากสนใจว่าพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ดังนั้นถ้าในวัยเด็กได้รับการแนะนำให้รู้จักแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับ เช่น การเล่นแข่งขัน โดยออกกำลังกายดีกว่าเก็บกดอารมณ์ชนิดนี้ไว้จนกระทั่งรุนแรง และระเบิดออกมาอย่างทำลายล้างให้โทษทั้งตนเองและสังคม

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประพันธ์ สุทธาวาส (2519 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตยหรือแบบรัก แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป และแบบทอดทิ้ง ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบคุ้มครองมากเกินไป จะมีความก้าวร้าวมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบรัก ต่อมา เสถียร ศรีรัตน์ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกว้าง ในจังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีความก้าวร้าวต่างกัน ส่วน ชนิดา อูร์ริภักย์ (วันเพ็ญ พิศาลพงษ์, 2540 : 90 ; อ้างอิงจาก ชนิดา อูร์ริภักย์, 2527) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็ก ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชายหญิงที่นอนพักรักษาตัว ณ ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเด็ก ซึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 30 คน และที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอีกจำนวน

30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามบิคามารคาเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของครอบครัว และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความก้าวร้าวส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณถูกทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่ เกิดความคับข้องใจ และแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งนี้เพื่อเป็นการทดแทน หรือระบายความคับข้องใจ ส่วนเด็กที่ไม่มีมีความก้าวร้าวส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บิคามารคาให้ความรัก ความเข้าใจถูก ใช้เหตุผลกับลูก ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้เหตุผล สามารถควบคุมความก้าวร้าวได้

สรุป เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบรักจะมีความก้าวร่ววน้อยกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ การปรับตัวกับสุขภาพจิต

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว พบผลการวิจัยดังต่อไปนี้ ผลการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการแสดงตัวกับความวิตกกังวลหรือสุขภาพจิตของซูซีฟ อ่อน โคนสูง (2516 : 89) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตัวเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า บุคลิกภาพแสดงตัวกับความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์กันทางลบ ที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่า เนื่องจากผู้ที่มีลักษณะแสดงตัวนั้นเป็นคนที่ชอบแสดงออก เปิดเผย ทำอะไรตรงกับสภาพความเป็นจริง กล่าวหาญ ส่วนลักษณะของคนที่มีความวิตกกังวล คือ เกร็งเครียด ไม่สบายใจ ซึมเศร้า ไม่กล้าแสดงออก มีความกลัว และกังวลใจตลอดเวลา จะเห็นว่าบุคคลทั้งสองประเภทคือคนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวและคนที่มีความวิตกกังวล มีลักษณะเกือบจะเป็นตรงกันข้าม ดังนั้นถ้าใครมีลักษณะอย่างหนึ่งมาก อีกอย่างหนึ่งก็ต้องน้อย หรือถ้ามีลักษณะอย่างหนึ่งน้อยอีกอย่างหนึ่งก็ต้องมาก คะแนนบุคลิกภาพแสดงตัวกับคะแนนความวิตกกังวล จึงมีความสัมพันธ์กันในทางลบดังกล่าว

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวกับสุขภาพจิต เท่าที่พบมี 2 ชิ้น คือ งานวิจัยของ อภินันท์ วงศ์ข้าหลวง (2529 : 4) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยาพร กาญจนโชติ (2536 : 129) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชาได้ พบว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต

นอกจากนี้ยังมีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำกับความวิตกกังวล คือ วินิจ เกตุจำ (2515 : 75) พบว่า ความเป็นผู้นำไม่สัมพันธ์กับความวิตกกังวล แต่ลักษณะความเป็นผู้นำมีความ

สัมพันธ์กับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นผลงานวิจัยของอภิสิทธิ์ วงษา (2517 : 53) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกกับผิชอบ การปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร

นิยามปฏิบัติการ

การแสดงความรักของมารดา หมายถึง การปฏิบัติตนของมารดาต่อบุตรที่แสดงออกถึงความรัก เมื่อบุตรทำความดี เช่น ช่วยงานบ้าน สอบได้คะแนนดี เป็นต้น หรือเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วันเกิด เป็นต้น ซึ่งอาจใช้แบบการแสดงความทางวัตถุ คือการให้วัตถุสิ่งของ เงินทอง หรือของมีค่าต่าง ๆ เป็นต้น หรือแบบการแสดงความรักทางจิตใจ คือการแสดงออกทางวาจา เช่น การพูดจาไพเราะ การกล่าวคำชมเชย การพูดให้กำลังใจ เป็นต้น หรือการแสดงท่าทาง เช่น โอบกอด ลูบศีรษะ เป็นต้น รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับบุตร การวัดค่าโดยการวัดการรับรู้ของบุตรต่อการแสดงความรักของมารดาในแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นแบบการแสดงความรักทางวัตถุ 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน และแบบการแสดงความรักทางจิตใจ 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน การแปลความหมายของคะแนนแบบสอบถามทำใน 2 กรณี คือ

กรณี 1 ในการแบ่งระดับการได้รับการแสดงความรักของมารดามากหรือน้อย ผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ โดยบุคคลที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละแบบเป็นผู้ที่ได้รับการแสดงความรักแบบนั้น ๆ ในระดับน้อย ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นผู้ได้รับการแสดงความรักระดับมาก

กรณี 2 ในการแบ่งรูปแบบการแสดงความรักของมารดา ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยการได้รับความรักทางวัตถุ และทางจิตใจมาเป็นค่าแบ่งร่วมกัน ซึ่งจะได้รูปแบบการแสดงความรักของมารดาลักษณะต่างกัน รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 คือการได้รับการแสดงความรักจากมารดาทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจในระดับน้อย

รูปแบบที่ 2 คือการได้รับการแสดงความรักจากมารดาทางด้านวัตถุระดับน้อย แต่ได้รับทางด้านจิตใจระดับมาก

รูปแบบที่ 3 คือการได้รับการแสดงความรักจากมารดาทางด้านวัตถุระดับมาก แต่ได้รับทางด้านจิตใจระดับน้อย

รูปแบบที่ 4 คือการได้รับการแสดงความรักจากมารดาทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจในระดับมาก

บุคลิกภาพเก็บตัว- แสดงตัว หมายถึง ลักษณะนิสัยทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคล รวมทั้งท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ที่รวมกันเป็นแบบอย่างเฉพาะของบุคคล ซึ่งแสดงออกมาในรูปของ พฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ทำให้บุคคลแต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพดังกล่าวแบ่งเป็น 2 อย่าง คือ บุคลิกภาพเก็บตัว เป็นลักษณะของบุคคลที่ตัดสินใจทำอะไรโดยยึดตนเอง เป็นสำคัญ ไม่ชอบพบปะพูดคุยกับผู้อื่น มีลักษณะเงียบขรึม ชอบอ่านหนังสือ ไม่ชอบเรื่องตื่นเต้น ขี้อาย ใช้ชีวิตอย่างเคร่งครัดมีแบบแผน ควบคุมอารมณ์ และความรู้สึกได้ดี ยึดถือมาตรฐานทาง ศีลธรรม ส่วนบุคลิกภาพแสดงตัวเป็นลักษณะของบุคคลซึ่งสนใจคนอื่นและโลกภายนอก ไม่ค่อยห่วงตัวเอง ชอบความสนุกสนานรื่นเริง และการสมาคมมีเพื่อนมาก ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลา ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบความเป็นอิสระ เป็นคนกล้าหาญ เปิดเผย แต่มีความก้าวร้าว และอารมณ์เสียได้ง่าย การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินลักษณะตนเองตามนิยาม ดังกล่าวข้างต้น จำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 – 120 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 60 คะแนน เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าบุคลิกภาพเก็บตัว

ความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการนำและดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งความสามารถในการนำกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา เพื่อรักษาวัตถุประสงค์และกำลังใจของกลุ่มด้วย วัดความเป็นผู้นำได้โดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติหรือความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนร่วมงานมากน้อยเพียงไร จำนวน 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนสูงเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำมากกว่าผู้ได้คะแนนต่ำกว่า

สุขภาพจิต หมายถึง สภาพทางอารมณ์ และจิตใจของบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองในลักษณะทาง อารมณ์และจิตใจ 3 ด้าน คือ ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว จำนวน 30 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 30 – 180 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนต่ำจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีมากกว่าผู้ได้คะแนนสูงกว่า

ความซึมเศร้า หมายถึง การมีอารมณ์เศร้าหมอง หมายถึง หมคความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ท้อแท้ สิ้นหวัง เป็นความรู้สึกไร้ประโยชน์ ไร้ความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วย การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกของตนเองตามลักษณะดังกล่าว 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนสูงเป็นผู้ที่มีความซึมเศร้ามากกว่าผู้ได้คะแนนต่ำกว่า

ความวิตกกังวล หมายถึง ความรู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจ ตึงเครียด รู้สึกว่าตนเองมีเรื่องกุ่มใจ อยู่เสมอ มีความกลัวในสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่มีเหตุผล มีการกระวนกระวายและวิตกทุกข้อนในเรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกตนเองตามลักษณะดังกล่าว 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน บุคคลได้คะแนนสูงเป็นผู้มีความวิตกกังวลกว่าผู้ได้คะแนนต่ำกว่า

ความก้าวร้าว หมายถึง อารมณ์ ความนึกคิด หรือการกระทำแบบโกรธแค้น ชุ่นเคือง อยากทำลายสิ่งของ อยากด่าว่า หรือทำร้ายคนอื่น มีความรู้สึกได้แข็ง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และมีเรื่องทะเลาะกับคนอื่นเสมอ การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองตามลักษณะดังกล่าว 10 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 60 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนสูงเป็นผู้มีความก้าวร้าวมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน และพยายามปรับและเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง การวัดทำโดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองตามนิยามดังกล่าวจำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 – 120 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนสูงเป็นผู้มีการปรับตัวมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 3 และ 4 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัวและพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการแสดงความรักของมารดาแบบอื่น
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 2 และ 4 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัวและพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการแสดงความรักของมารดาแบบอื่น
3. บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ และการปรับตัว มีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก
4. บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ การปรับตัว มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตในทิศทางลบ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบการแสดงความรักของมารดา และเปรียบเทียบบุคลิกภาพ ลักษณะทางอารมณ์ สังคม ของเด็กที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกัน ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 221 คน จากโรงเรียนประถมธาตุทอง โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดปรินายก โรงเรียนสุวรรณาราม และโรงเรียนวัดรางบัว และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 240 คน จากโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนวัดราชบพิตร โรงเรียนทวีธาภิเศก และโรงเรียนสารวิทยา โดยการสุ่มนักเรียนโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะจำแนกตามตัวแปรชีวสังคม ได้ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัว

ลักษณะและภูมิหลัง ทางครอบครัว	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	108	48.9	90	37.5
หญิง	113	51.1	150	62.5
การทำงานของมารดา				
ทำ	152	68.8	123	51.3
ไม่ทำ	69	31.2	117	48.7
ระดับการศึกษาของมารดา				
ประถมศึกษา	160	72.4	178	74.2
มัธยมศึกษา	34	15.4	45	18.8
อุดมศึกษา	27	12.2	17	7.0
รวม	221	47.9	240	52.1

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนนักเรียนชายและหญิงใกล้เคียงกัน มารดากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงาน และมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนมากเป็นนักเรียนหญิง การทำงานและระดับการศึกษาของมารดาในกลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะเช่นเดียวกับมารดาของกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เครื่องมือวัด

เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งเนื้อหาในการถามเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ระดับชั้นเรียน เพศ การทำงานของมารดา และระดับการศึกษาของมารดา ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เติมคำในช่องว่างหรือเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการแสดงความรักของมารดา เป็นการถามการรับรู้ของนักเรียนว่ามารดาได้ปฏิบัติต่อนักเรียน โดยให้วัตถุสิ่งของ หรือการแสดงออกทางวาจาและท่าทางซึ่งแสดงออกว่ามารดารักมากน้อยเพียงใด โดยให้ผู้ตอบรายงานบนมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง

ไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นการปฏิบัติโดยการให้วัตถุสิ่งของ 10 ข้อ และการแสดงออกทาง วาจาท่าทาง 10 ข้อ ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างเอง

ตัวอย่างข้อคำถาม

ด้านการปฏิบัติโดยให้วัตถุสิ่งของ

เมื่อข้าพเจ้าแก้ปัญหาได้ แม้มักจะซื้อของขวัญให้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ด้านการแสดงออกทางวาจาและท่าทาง

แม้มิเคยชมข้าพเจ้าเลยเมื่อข้าพเจ้าทำความดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

แม้มักไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับข้าพเจ้าอยู่เสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง แบ่งเนื้อหาในการถามเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ปรับปรุง จากแบบสอบถามบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัวของ สมจิต อภิชนาพงศ์ (2523) ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว วัดโดยให้ผู้ตอบรายงาน ความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมต่าง ๆ บนมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้าพเจ้าเป็นคนเข้าสังคมได้ง่าย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยปรับใช้แบบสอบถามของ จุมพล พุทธิทรชีวิน (2515) และสุจินต์ ปริษามารด (2515) ซึ่งสร้างโดยอาศัยแนวคิดจาก “Leader Behavior Description Questionnaire” ของฟีดเลอร์ (Fiedler, 1967 : 193) และปรับปรุงมาจากแบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำของโครงการวิจัยเลือกสรร วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วัดโดยให้ผู้ตอบประเมิน

ความคิดเห็นหรือสิ่งที่เคยปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงถึงลักษณะความเป็นผู้นำบนมาตรฐานประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้าพเจ้าชอบคล้อยตามเสียงหมู่่มากในคณะ ไม่ว่าจะความเห็นนั้นจะถูกหรือผิดประการใด

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามสุขภาพจิต ผู้วิจัยใช้แบบวัดสุขภาพจิต ของควงเคื่อน แซ่ตั้ง (2532) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดโดยทั่วไป รวมทั้งสภาพอารมณ์และจิตใจของผู้ตอบแบบวัดที่แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบวัดความซึมเศร้า เป็นการวัดสภาพอารมณ์ และจิตใจของผู้ตอบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้สึกเหงา เปล่าเปลี่ยว สิ้นหวัง ท้อแท้ หมดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ จนไม่คิดอยากทำอะไร บางครั้งถึงกับคิดฆ่าตัวตาย เป็นต้น วัดโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกบนมาตรฐานประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าหมอง จิตใจหดหู่

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ตอนที่ 2 แบบวัดความวิตกกังวล เป็นการวัดสภาพอารมณ์ และจิตใจของผู้ตอบโดยเนื้อหาในแบบวัดบรรยายถึงความกลัว กระวนกระวาย ความกลัวในสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลสมควร รู้สึกเป็นทุกข์และหงุดหงิดง่าย เป็นต้น วัดโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกบนมาตรฐานประเมินค่า 6 ระดับ จาก จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้าพเจ้าทำอะไรก็มักจะทำไม่ได้ดี

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

ตอนที่ 3 แบบวัดความก้าวร้าว เป็นแบบวัดอารมณ์และความรู้สึกก้าวร้าวของผู้ตอบ เช่น มีอารมณ์พุ่งพล่านอยากขว้างปาสิ่งของ อยากทำร้ายผู้อื่น มีเรื่องโต้เถียงเกี่ยวกับคนอื่นอยู่เสมอ เป็นต้น วัดโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกบนมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จาก จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

ข้าพเจ้านึกอยากทำร้ายคนที่มาทำให้โกรธหรือเจ็บใจ

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ในการศึกษาจะพิจารณาลักษณะสุขภาพจิตทั้งในภาพรวมและแยกพิจารณารายด้าน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบทดสอบของ รัตนา ชัยฤทธิ์ (2522) โดยอาศัยแนวคิดของเบอร์นาร์ด (Bernard, 1960) และโคลแมน และแฮมเมน (Coleman and Hammen, 1981) เนื้อหาในแบบสอบถามประกอบด้วยความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาค้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่ วัดโดยให้ผู้ตอบประเมินความรู้สึกบนมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จาก จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ

ตัวอย่างข้อคำถาม

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด

สำหรับเครื่องมือวัดที่ผู้วิจัยสร้างเองหรือปรับปรุงจากเครื่องมือวัดอื่น ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์รายข้อ (Item analysis) คือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การสร้างเครื่องมือวัดเป็นผู้พิจารณา
2. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง

คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Peasson Product – Moment Correlation Coefficient) (Howell. 1989 : 108) เลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงและมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดทุกตอน โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient)

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด ดังแสดงไว้ในตาราง 2 ดังนี้
ตาราง 2 จำนวนข้อ ค่าพิสัยของคะแนน ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

ตัวแปร	จำนวนข้อ	พิสัย	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
การแสดงความรักของมารดา				
- ด้านวัตถุ	10	10-60	.3659-.5001	.6813
- ด้านจิตใจ	10	10-60	.3238-.4498	.4566
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	20	20-120	.2637-.4174	.4953
ความเป็นผู้นำ	10	10-60	.2652-.5890	.5324
สุขภาพจิต				
- ความซึมเศร้า	10	10-60	.3261-.5264	.5436
- ความวิตกกังวล	10	10-60	.3799-.6279	.7019
- ความก้าวร้าว	10	10-60	.2834-.5756	.5613
การปรับตัว	20	20-120	.2201-.3828	.4097

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในภาคปลาย ปีการศึกษา 2539 โดยการทำหนังสือราชการขออนุญาตจากอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างเพื่อการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) และเมื่อพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)
3. การทดสอบสมมติฐานข้อ 2 โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson – product moment correlation coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน 2) เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมระหว่างนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ และลักษณะทางอารมณ์สังคม

ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะเสนอตามลำดับคำถามการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่มีลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวต่าง ๆ กัน ได้รับการแสดงความรักของมารดาในรูปแบบใดบ้าง
2. นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกันจะมีบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัวต่างกันหรือไม่
3. บุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

1. นักเรียนที่มีลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัวต่าง ๆ กัน ได้รับการแสดงความรักของมารดาในรูปแบบใดบ้าง

จากการสอบถามการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการแสดงความรักของมารดา พบว่านักเรียนรับรู้ว่ามารดาจะแสดงความรักโดยการให้วัตถุสิ่งของ ซึ่งเป็นการแสดงความรักด้านวัตถุ ($\bar{X} = 37.86$, S.D = 3.86) มากกว่าทางด้านจิตใจ ($\bar{X} = 30.46$, S.D. = 2.28) และเมื่อนำค่าเฉลี่ยของการแสดงความรักของมารดา ด้านวัตถุและด้านจิตใจมาเป็นค่าแบ่งกลุ่มร่วมกัน จะได้กลุ่มที่มีรูปแบบการแสดงความรักของมารดาลักษณะต่างกัน 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 คือกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 1 ซึ่งหมายถึง การได้รับการแสดงความรักจากมารดาทั้งด้านวัตถุและจิตใจในระดับน้อย

กลุ่มที่ 2 คือกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 2 ซึ่งหมายถึง การได้รับการแสดงความรักจากมารดา ด้านวัตถุระดับน้อย แต่ได้รับทางด้านจิตใจระดับมาก

กลุ่มที่ 3 คือกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 3 ซึ่งหมายถึง การได้รับการแสดงความรักจากมารดา ด้านวัตถุระดับมาก แต่ได้รับทางด้านจิตใจระดับน้อย

กลุ่มที่ 4 คือกลุ่มที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 4 ซึ่งหมายถึง การได้รับการแสดงความรักจากมารดาทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจในระดับมาก

เมื่อวิเคราะห์หาจำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่าง ๆ กัน จำแนกตามลักษณะและภูมิหลังทางครอบครัว ปรากฏผลดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่าง ๆ กัน จำแนกตามลักษณะของภูมิหลัง

ลักษณะและภูมิหลัง ทางครอบครัว	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา				
	1	2	3	4	5
กลุ่มรวม					
ชั้นเรียน	124 (26.90)	96 (20.82)	94 (20.39)	147 (31.89)	461
ประถมศึกษาปีที่ 4	69 (31.20)	55 (24.90)	36 (16.30)	61 (27.60)	221
มัธยมศึกษาปีที่ 2	55 (22.90)	41 (17.10)	58 (24.20)	86 (35.80)	240
เพศ					
ชาย	53 (26.80)	44 (22.20)	41 (20.70)	60 (30.30)	198
หญิง	71 (27.00)	52 (19.80)	53 (20.20)	87 (33.10)	263
เพศในแต่ละระดับชั้นเรียน					
ชายประถมศึกษาปีที่ 4	31 (28.70)	27 (25.00)	18 (16.70)	32 (29.60)	108
หญิงประถมศึกษาปีที่ 4	38 (33.60)	28 (24.80)	18 (15.90)	29 (25.70)	113
ชายมัธยมศึกษาปีที่ 2	22 (24.40)	17 (18.90)	23 (25.60)	28 (31.10)	90
หญิงมัธยมศึกษาปีที่ 2	33 (22.00)	24 (16.00)	35 (23.30)	58 (38.70)	150
การทำงานของมารดา					
ทำงาน	79 (28.70)	61 (22.20)	50 (18.20)	85 (30.90)	275
ไม่ทำงาน	45 (24.20)	35 (18.80)	44 (23.70)	62 (33.30)	186
ระดับการศึกษาของมารดา					
ประถมศึกษา	90 (26.60)	67 (19.80)	71 (21.00)	110 (32.50)	338
มัธยมศึกษา	22 (27.80)	17 (21.50)	19 (24.10)	21 (26.60)	79
อุดมศึกษา	12 (27.30)	12 (27.30)	4 (9.10)	16 (36.40)	44

หมายเหตุ ตัวเลขใน () คือ %

จากตาราง 3 พบว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 4 รองลงมาคือ รูปแบบที่ 1 ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 1 รองลงมาคือรูปแบบที่ 2 และ 4 ในสัดส่วนจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 4 รองลงมาคือรูปแบบที่ 1 และ 3 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ พบว่า ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 4 ซึ่งได้ผลเช่นเดียวกันนี้ในกลุ่มนักเรียนชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แต่ในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 1

เมื่อพิจารณาภูมิหลังทางครอบครัวในด้านการทำงานของมารดา พบว่านักเรียนที่มีมารดา ทำงานและไม่ทำงานส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 4 ส่วนด้านระดับการศึกษาของมารดา พบว่า นักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 4 แต่นักเรียนที่มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ 1 และ 4 จำนวนใกล้เคียงกัน

2. นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกันจะมีบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัวต่างกันหรือไม่

จากผลในตาราง 3 พบว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบที่ ต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ารูปแบบการแสดงความรักของมารดาจะทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพ และลักษณะทางอารมณ์สังคมต่างกันหรือไม่ โดยศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทาง อารมณ์สังคม ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแสดงความรักของมารดา รูปแบบต่างกัน ได้ผลดังแสดงใน ตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว และลักษณะทางอารมณ์สังคม
จำแนกตามตัวแปรรูปแบบการแสดงความรักของมารดา ของกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มย่อย

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
กลุ่มรวม (461 คน)	124 คน		96 คน		94 คน		147 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว	60.71	3.79	60.95	3.36	61.52	4.06	62.27	3.58
ความเป็นผู้นำ	29.85	2.87	30.36	3.07	31.77	2.97	31.35	3.11
สุขภาพจิต	94.44	10.00	95.93	10.83	101.57	10.85	102.39	10.15
ความซึมเศร้า	34.20	4.10	34.44	4.60	36.95	4.20	37.19	3.89
ความวิตกกังวล	32.41	5.36	33.20	5.45	34.82	5.33	35.21	5.82
ความก้าวร้าว	27.82	4.00	28.29	4.56	29.81	4.73	29.99	4.59
การปรับตัว	61.16	4.02	61.33	4.13	61.23	4.67	61.78	3.99
กลุ่มระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (221 คน)	69 คน		55 คน		36 คน		61 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.86	3.72	61.42	3.19	61.16	4.13	62.10	3.33
ความเป็นผู้นำ	30.43	2.72	30.13	3.48	32.00	2.97	32.24	2.32
สุขภาพจิต	97.05	8.99	97.10	10.92	105.13	12.58	103.74	9.99
ความซึมเศร้า	34.52	3.86	34.27	4.73	37.74	5.01	37.36	3.88
ความวิตกกังวล	33.98	4.57	33.96	5.17	36.45	5.07	35.93	5.58
ความก้าวร้าว	28.55	4.11	28.88	4.56	30.94	4.92	30.45	4.59
การปรับตัว	61.12	3.79	61.04	4.42	61.65	4.21	62.31	3.47
กลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (240 คน)	55 คน		41 คน		58 คน		86 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.58	3.87	60.48	3.50	61.70	4.05	62.33	3.69
ความเป็นผู้นำ	29.35	2.92	30.60	2.62	31.65	2.98	30.99	3.32
สุขภาพจิต	92.14	10.35	94.75	10.72	99.83	9.52	101.86	10.21
ความซึมเศร้า	33.92	4.30	34.60	4.52	36.56	3.72	37.12	3.91

ตาราง 4 (ต่อ)

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ความวิตกกังวล	31.03	5.64	32.44	5.68	34.02	5.31	34.92	5.92
ความก้าวร้าว	27.18	3.82	27.71	4.53	29.25	4.58	29.81	4.61
การปรับตัว	61.20	4.23	61.63	3.85	61.03	4.91	61.56	4.17
กลุ่มนักเรียนชาย(198 คน)	53 คน		44 คน		41 คน		60 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	59.91	3.79	60.77	3.29	61.61	4.16	61.93	3.79
ความเป็นผู้นำ	30.34	2.91	30.23	2.84	31.71	3.17	31.25	2.94
สุขภาพจิต	94.08	10.32	92.95	10.41	103.61	10.29	104.17	11.09
ความซึมเศร้า	34.40	4.11	33.73	4.63	37.80	3.41	37.78	3.89
ความวิตกกังวล	31.94	5.62	31.34	6.09	35.88	5.45	36.02	6.61
ความก้าวร้าว	27.74	4.00	27.89	4.43	29.93	5.32	30.37	4.72
การปรับตัว	61.45	3.54	60.68	3.99	61.93	4.38	61.02	4.37
กลุ่มนักเรียนหญิง(263 คน)	71 คน		52 คน		53 คน		87 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	61.31	3.69	61.10	3.45	61.45	4.02	62.49	3.43
ความเป็นผู้นำ	29.49	2.80	30.48	3.28	31.81	2.83	31.41	3.24
สุขภาพจิต	94.70	9.83	98.44	10.63	100.00	11.11	101.17	9.32
ความซึมเศร้า	34.06	4.11	35.04	4.53	36.28	4.65	36.78	3.86
ความวิตกกังวล	32.76	5.16	34.77	4.31	34.00	5.14	34.66	5.18
ความก้าวร้าว	27.89	4.03	28.63	4.68	29.72	4.27	29.74	4.52
การปรับตัว	60.94	4.35	61.88	4.20	60.70	4.86	62.30	3.63

ตาราง 4 (ต่อ)

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
กลุ่มนักเรียนชายชั้นประถม								
ศึกษาปีที่ 4 (108 คน)	31 คน		27 คน		18 คน		32 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.19	4.17	60.89	3.27	61.72	4.04	61.59	3.06
ความเป็นผู้นำ	31.00	2.66	30.11	3.24	32.83	2.66	30.75	2.90
สุขภาพจิต	96.00	10.69	93.93	11.10	105.61	11.19	104.59	10.25
ความซึมเศร้า	34.90	4.22	33.11	5.12	38.67	2.85	37.69	3.53
ความวิตกกังวล	33.00	5.25	32.93	5.70	36.33	5.28	36.50	6.17
ความก้าวร้าว	28.09	4.32	27.89	4.42	30.61	5.73	30.41	4.85
การปรับตัว	61.45	3.42	60.19	4.47	62.22	3.87	60.59	5.04
กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นประถม								
ศึกษาปีที่ 4 (113 คน)	38 คน		28 คน		18 คน		29 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.89	3.36	61.82	2.79	60.89	4.31	61.72	3.39
ความเป็นผู้นำ	29.68	2.55	30.39	3.62	31.22	3.14	32.76	2.47
สุขภาพจิต	96.13	7.87	98.93	11.47	102.39	13.62	101.62	9.39
ความซึมเศร้า	34.13	3.79	35.21	4.55	36.56	6.09	37.10	4.28
ความวิตกกังวล	33.68	3.99	34.57	4.91	35.83	5.07	34.86	5.41
ความก้าวร้าว	28.32	4.03	29.14	5.06	30.00	4.52	29.66	4.43
การปรับตัว	60.76	3.96	61.86	4.03	61.00	4.63	62.52	3.11
กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษา								
ปีที่ 2 (90 คน)	22 คน		17 คน		23 คน		28 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	59.50	3.23	60.59	3.41	61.52	4.35	62.33	4.51
ความเป็นผู้นำ	29.41	3.05	30.41	2.12	30.83	3.31	31.82	2.94
สุขภาพจิต	91.36	9.34	91.41	9.30	102.04	9.47	103.68	12.14
ความซึมเศร้า	33.68	3.92	34.71	3.65	37.13	3.71	37.89	4.33
ความวิตกกังวล	30.45	5.89	28.82	5.99	35.52	5.66	35.46	7.15

ตาราง 4 (ต่อ)

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ความก้าวร้าว	27.23	3.53	27.88	4.57	29.39	5.04	30.32	4.66
การปรับตัว	61.45	3.78	61.47	3.06	61.70	4.81	61.50	3.47
กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยม								
ศึกษาปีที่ 2 (150 คน)	33 คน		24 คน		35 คน		58 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	61.79	4.04	60.25	3.98	61.74	3.90	62.88	3.42
ความเป็นผู้นำ	29.27	3.10	30.58	2.90	32.11	2.65	30.74	3.39
สุขภาพจิต	93.06	11.59	97.88	9.77	98.77	9.56	100.95	9.36
ความซึมเศร้า	33.97	4.51	34.83	4.60	36.14	3.80	36.62	3.66
ความวิตกกังวล	31.70	6.15	35.00	3.59	33.06	4.98	34.55	5.11
ความก้าวร้าว	27.39	4.04	28.04	4.22	29.57	4.20	29.78	4.60
การปรับตัว	61.15	4.82	61.92	4.49	60.54	5.04	62.19	3.89
กลุ่มนักเรียนที่มีมารดาทำงาน								
(275 คน)	79 คน		61 คน		50 คน		85 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.51	3.91	61.10	3.61	61.44	4.14	61.96	3.59
ความเป็นผู้นำ	29.99	2.96	30.21	3.37	31.62	3.21	31.62	2.97
สุขภาพจิต	95.61	9.64	95.59	10.80	101.80	12.71	102.24	10.32
ความซึมเศร้า	34.42	4.12	34.13	5.05	37.08	4.69	37.47	4.03
ความวิตกกังวล	33.00	4.87	33.41	5.75	34.64	5.86	34.79	5.86
ความก้าวร้าว	28.19	3.70	28.05	4.44	30.08	5.50	29.98	4.84
การปรับตัว	61.73	3.91	61.97	4.54	61.24	4.58	62.11	3.92
กลุ่มนักเรียนที่มีมารดาไม่ทำงาน								
(186 คน)	45 คน		35 คน		44 คน		62 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	61.07	3.58	60.69	2.92	61.61	4.02	62.68	3.56
ความเป็นผู้นำ	29.62	2.72	30.63	2.49	31.93	2.69	30.97	3.28
สุขภาพจิต	92.38	10.40	96.51	11.00	101.32	8.40	102.61	9.99

ตาราง 4 (ต่อ)

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ความซื่อสัตย์	33.82	4.08	34.97	3.69	36.80	3.61	36.81	3.70
ความวิตกกังวล	31.38	6.04	32.83	4.94	35.02	4.71	35.79	5.77
ความก้าวร้าว	27.18	4.45	28.71	4.79	29.50	3.72	30.02	4.28
การปรับตัว	60.16	4.04	60.23	3.07	61.23	4.83	61.32	4.08

กลุ่มนักเรียนที่มารดาไม่มีการ

ศึกษาระดับประถมศึกษา

90 คน

67 คน

71 คน

110 คน

(338 คน)

บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.94	3.78	60.61	3.38	61.96	4.08	62.42	2.99
ความเป็นผู้นำ	29.62	2.60	30.70	3.01	32.13	2.59	31.39	3.01
สุขภาพจิต	94.23	9.45	96.97	10.76	101.63	9.82	101.85	9.68
ความซื่อสัตย์	34.24	3.95	34.84	4.57	37.25	3.85	36.91	3.93
ความวิตกกังวล	32.53	5.17	33.99	4.67	34.37	5.05	35.14	5.54
ความก้าวร้าว	27.46	3.91	28.15	4.63	30.01	4.24	29.80	4.63
การปรับตัว	60.79	4.01	61.96	4.05	60.99	4.50	61.72	4.06

กลุ่มนักเรียนที่มารดาไม่มีการ

ศึกษาระดับมัธยมศึกษา (79 คน)

22 คน

17 คน

19 คน

21 คน

บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	59.82	3.97	60.76	3.42	60.53	3.56	61.38	3.90
ความเป็นผู้นำ	31.27	3.52	29.82	2.51	30.95	3.87	31.76	2.76
สุขภาพจิต	95.68	11.79	88.59	9.97	104.26	13.16	105.24	12.10
ความซื่อสัตย์	34.59	4.79	33.18	5.27	37.11	4.32	38.19	3.78
ความวิตกกังวล	32.27	6.75	28.82	7.01	37.47	5.63	36.19	7.53
ความก้าวร้าว	28.82	3.33	26.59	4.14	29.68	6.54	30.86	4.50
การปรับตัว	62.27	4.00	59.47	4.11	62.79	4.73	62.52	3.72

ตาราง 4 (ต่อ)

บุคลิกภาพและ ลักษณะทางอารมณ์สังคม	รูปแบบการแสดงความรักของมารดา							
	1		2		3		4	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
กลุ่มนักเรียนที่มารดามีการ ศึกษาระดับอุดมศึกษา (44 คน)	12 คน		12 คน		4 คน		16 คน	
บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว	60.58	3.53	63.08	2.57	58.50	5.00	62.38	6.17
ความเป็นผู้นำ	29.00	2.86	29.25	3.93	29.25	3.40	30.50	4.16
สุขภาพจิต	93.67	11.28	100.50	7.80	87.75	7.63	102.44	10.62
ความซึมเศร้า	33.17	4.04	34.00	3.69	30.75	5.91	37.81	3.71
ความวิตกกังวล	31.75	4.09	35.00	4.16	30.25	4.19	34.44	4.71
ความก้าวร้าว	28.75	5.51	31.50	3.12	26.75	2.22	30.19	4.67
การปรับตัว	61.92	3.92	60.50	3.99	58.25	6.40	61.19	3.92

จากตาราง 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบความรักจากมารดาแบบที่ 4 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัวมีความเป็นผู้นำ และมีการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบความรักแบบอื่น ๆ และมีความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว มากกว่ากลุ่มอื่นด้วย

ผลการตรวจสอบความเท่ากันของความแปรปรวนในกลุ่มย่อยตามรูปแบบการแสดงความรักของมารดาในทุกกลุ่มที่ศึกษาโดยใช้วิธี Bartlett Box พบว่ากลุ่มย่อยต่าง ๆ มีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า “นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัว และมีลักษณะทางอารมณ์สังคมทางบวกมากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบอื่น แต่มีลักษณะทางอารมณ์สังคมทางลบน้อยกว่า” โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีของ Scheffe’ ในตารางที่ 5 ดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะทางอารมณ์สังคมบนรูปแบบการแสดงความรัก
ของมารดา ในกลุ่มตัวอย่างรวม และกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ศึกษา	ลักษณะทางจิตใจ													
	บุคลิกภาพ		ความเป็นผู้นำ		สุขภาพจิต		ความซึมเศร้า		ความวิตกกังวล		ความก้าวร้าว		การปรับตัว	
	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ	ค่า F	ดูเปรียบเทียบ
กลุ่มรวม (N = 461)	4.63*	4 > 1	9.58*	3 > 1, 2 4 > 1	17.79*	3, 4 > 1, 2	17.34*	3, 4 > 1, 2	7.13*	3, 4 > 1	7.13*	3 > 1 4 > 1, 2	.59	-
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (N = 179)	1.00	-	5.95*	4 > 1, 2	7.07*	3, 4 > 1, 2	7.55*	3, 4 > 1, 2	2.73*	ไม่พบ ความแตก ต่างรายชื่อ โดยวิธีการ เซฟเฟ	2.86*	ไม่พบ ความ แตกต่าง รายชื่อโดย วิธีการ เซฟเฟ	.98	-
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (N = 282)	4.22*	4 > 1	6.72*	3, 4 > 1	14.61*	3 > 1 4 > 1, 2	10.46*	3 > 1 4 > 1, 2	7.05*	3, 4 > 1	5.95*	4 > 1	.29	-

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่มที่ศึกษา	ลักษณะทางจิตใจ													
	บุคลิกภาพ		ความเป็นผู้นำ		สุขภาพจิต		ความซึมเศร้า		ความวิตกกังวล		ความก้าวร้าว		การปรับตัว	
	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ	ค่า F	คู่เปรียบ
ชาย (N = 198)	3.11*	4 > 1 เทียบ	2.68*	ไม่พบ ความ แตกต่าง รายชื่อโดย วิธีการ เจฟเฟ	15.99*	3, 4 > 1, 2 เทียบ	14.09*	3, 4 > 1, 2 เทียบ	8.50*	3, 4 > 1, 2 เทียบ	4.49*	4 > 1 เทียบ	.77	-
หญิง (N = 263)	2.22	-	7.63*	3, 4 > 1	5.74*	3, 4 > 1	6.18*	3, 4 > 1	2.35	-	2.95*	ไม่มี ความ แตกต่าง รายชื่อโดย วิธีการ เจฟเฟ	2.23	-
ชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (N = 108)	1.04	-	3.36*	3 > 2	7.84*	3, 4 > 1, 2	9.57*	3 > 1, 2 4 > 2	3.38*	4 > 2	2.44	-	1.02	-

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่มที่ศึกษา		ลักษณะทางจิตใจ													
		บุคลิกภาพ		ความเป็นผู้นำ		สุขภาพจิต		ความซึมเศร้า		ความวิตกกังวล		ความก้าวร้าว		การปรับตัว	
ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ
.63	-	6.44*	4 > 1, 2	2.26	-	2.72*	ไม่มีควมแตกต่างรายคู่ โดยการเซฟเฟ	.89	-	.78	-	1.29	-		
2.23	-	2.84*	ไม่มีควมแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการเซฟเฟ	9.33*	3, 4 > 1, 2	5.88*	3, 4 > 1	6.39*	3, 4 > 2	2.32	-	.02	-		
2.86*	ไม่มีควมแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการเซฟเฟ	4.81*	3 > 1	4.41*	4 > 1	3.51*	4 > 1	2.90*	ไม่มีควมแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการเซฟเฟ	2.72*	ไม่มีควมแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการเซฟเฟ	1.12	-		

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่มที่ศึกษา	ลักษณะทางจิตใจ															
	บุคลิกภาพ		ความเป็นผู้นำ		สุขภาพจิต		ความซึมเศร้า		ความวิตกกังวล		ความก้าวร้าว		การปรับตัว			
	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ
มารดาทำงาน (N = 275)	2.10	-	5.67*	3, 4 > 1	8.38*	3, 4 > 1, 2	10.92*	3, 4 > 1, 2	1.86	-	3.89*	3 > 1	4.9	-		
มารดาไม่ทำงาน (N = 186)	2.96*	ไม่มีความแตกต่าง รายชื่อโดย วิธีการ เชฟเฟ	4.90*	3 > 1	10.84*	3 > 1 4 > 1, 2	7.16*	3, 4 > 1	6.74*	3, 4 > 1	4.09*	4 > 1	1.09	-		
ระดับการศึกษาของ มารดาประถมศึกษา (N = 338)	4.99*	4 > 1, 2	11.83*	3 > 1, 2 4 > 1	12.62*	3 > 1 4 > 1, 2	11.45*	3, 4 > 1, 2	4.28*	4 > 1	7.04*	3, 4 > 1	1.50	-		

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่มที่ศึกษา		ลักษณะทางจิตใจ													
		บุคลิกภาพ		ความเป็นผู้นำ		สุขภาพจิต		ความเข้มแข็ง		ความวิตกกังวล		ความก้าวร้าว		การปรับตัว	
ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ	ค่า F	คู่เปรียบเทียบ
.64	-	1.20	-	8.11*	3, 4 > 2	4.87*	4 > 2	6.15*	3, 4 > 2	2.67	-	2.46	-		
1.34	-	.46	-	3.50*	4 > 3	5.21*	4 > 1, 3	1.85	-	1.49	-	.84	-		

- * $p < .05$ **หมายเหตุ**
- 1 คือ กลุ่มที่ได้รับการแสดงความรักจากมารดาในด้านวัตถุและจิตใจในระดับน้อย
 - 2 คือ กลุ่มที่ได้รับการแสดงความรักจากมารดาในด้านวัตถุระดับน้อยแต่ได้รับด้านจิตใจระดับมาก
 - 3 คือ กลุ่มที่ได้รับการแสดงความรักจากมารดาในด้านวัตถุระดับมากแต่ได้รับด้านจิตใจระดับน้อย
 - 4 คือ กลุ่มที่ได้รับการแสดงความรักจากมารดาทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจในระดับมาก

จากตาราง 5 พบว่าโดยภาพรวมในทุกกลุ่มที่ศึกษานักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีลักษณะทางอารมณ์สังคมด้านบวก คือ มีบุคลิกภาพแสดงตัวและความเป็นผู้นำดีกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการปรับตัว ส่วนลักษณะทางอารมณ์สังคมด้านลบ คือ ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีลักษณะดังกล่าวมากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วย ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนหญิง นักเรียนชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่มีมารดาทำงาน นักเรียนที่มารดาไม่มีการศึกษามัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ไม่พบความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว กลุ่มนักเรียนที่มารดาไม่มีการศึกษามัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ไม่พบความแตกต่างในด้านความเป็นผู้นำ ด้านสุขภาพจิต กลุ่มนักเรียนหญิง นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่มีมารดาทำงาน และนักเรียนที่มารดาไม่มีการศึกษาอุดมศึกษา ไม่พบความแตกต่างในด้านความวิตกกังวล ส่วนด้านความก้าวร้าว ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่มารดาไม่มีการศึกษามัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ในบางส่วน

3. บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต และการปรับตัว มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า “บุคลิกภาพเก็บตัว – แสดงตัว และลักษณะทางอารมณ์สังคม มีความสัมพันธ์กันทางบวก” ผู้วิจัยได้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยสูตรเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ได้ผลดังตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางอารมณ์สังคมในกลุ่มตัวอย่างรวม 461 คน

ลักษณะทางจิตใจ	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6
บุคลิกภาพเก็บตัว -						
แสดงตัว (x_1)	-	.01	.09	.06	.04	.05
ความเป็นผู้นำ(x_2)		-	.34***	.16***	.13***	.12**
ความซึ่มเสร์้า(x_3)			-	.33***	.29***	.11*
ความวิตกกังวล(x_4)				-	.40***	.19***
ความก้าวร้าว(x_5)					-	.12**
การปรับตัว(x_6)						-

*** $p < .001$ ** $p < .01$ * $p < .05$

จากตาราง 6 พบว่า ความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซึ่มเสร์้าในขนาดที่มากกว่าตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความซึ่มเสร์้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลในขนาดที่มากกว่าตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความก้าวร้าวในขนาดที่มากกว่าตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนบุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัวมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางอารมณ์สังคมทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อ 2 บางส่วน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังทางครอบครัวต่างกัน 2) เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมของเด็กที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 179 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 282 คน ในปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าสถิติ X, S.D. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยได้ข้อสรุปและประเด็นการอภิปรายดังนี้

รูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่มีภูมิหลังต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่ามีมารดาของตนมีการแสดงความรัก โดยการให้วัตถุสิ่งของซึ่งเป็นการแสดงความรักด้านวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจคือการใช้กิริยาท่าทางหรือคำพูด ซึ่งเมื่อมีการจัดรูปแบบการแสดงความรักของมารดาตามการแสดงออกด้วยการให้วัตถุหรือจิตใจพบว่าจัดได้ 4 รูป คือ รูปแบบที่ 1 คือแบบที่มารดาแสดงความรักทั้งด้านวัตถุและจิตใจในระดับน้อย รูปแบบที่ 2 คือ แบบที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุระดับน้อย แต่ด้านจิตใจระดับมาก รูปแบบที่ 3 คือแบบที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุระดับมาก แต่ด้านจิตใจระดับน้อย และรูปแบบที่ 4 คือแบบที่มารดาแสดงความรักทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าจำนวนมารดาที่ใช้รูปแบบการแสดงความรักแบบที่ 4 มีมากใกล้เคียงกับการใช้รูปแบบที่ 1 ทั้งในกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มรวม และกลุ่มย่อย แยกตามภูมิหลัง ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่าจำนวนมารดาที่ใช้รูปแบบการแสดงความรักแบบที่ 4 มีมากกว่าการใช้รูปแบบที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามารดาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้มีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่ต้องการความรักความเอาใจใส่จากครอบครัวเป็นอย่างมาก เด็กในวัยนี้ต้องการให้มีผู้เข้าใจตัวเขา ต้องการกำลังใจ คำแนะนำที่ดี การแสดงออกทางกิริยาจากที่เขารู้สึกว่ามีความห่วงใยเอื้ออาทรในตัวเขา และในขณะเดียวกันเด็กในวัยนี้ก็ต้องการวัตถุสิ่งของเพื่อให้ทัดเทียมกับเพื่อนด้วย มีงานวิจัยหลายเรื่องทั้งของไทยและต่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่าเด็กวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมารดามากกว่าคนอื่น ๆ และรับรู้ว่ามีมารดาดูแลแนะนำตักเตือน ให้ความรักความอบอุ่น เอาใจใส่กับความต้องการของลูก นอกจากนี้

นี้มารดาซึ่งแสดงออกต่อลูกในลักษณะที่ทำให้ลูกรู้สึกในทางที่ดีและอบอุ่น (กุลวรรณ วิทยวงศ์รุจิ. 2526. Clarke – Stevart. 1978, Balsky. 1979 , Gilstrap & Rovine. 1984 and Russell & Russell. 1987)

การเปรียบเทียบบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคมของเด็กที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักของมารดาต่างกัน

จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า “นักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัว และมีลักษณะทางอารมณ์ สังคมทางบวกมากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบอื่น แต่มีลักษณะทางอารมณ์ สังคม ทางลบน้อยกว่า ผลการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ในบางส่วน กล่าวคือ นักเรียนในกลุ่มรวมที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 จะมีบุคลิกภาพแสดงตัว ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต โดยภาพรวมและแยกด้านย่อย คือ ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว มากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการปรับตัว และพบผลเช่นเดียวกันที่ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แต่ในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่พบความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพ เก็บตัว- แสดงตัว เพิ่มอีก 1 ด้าน ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 4 และ 3 ซึ่งมีลักษณะการให้ความรักทางด้านจิตใจในระดับมาก ทั้ง 2 รูปแบบเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความรักทางด้านจิตใจเป็นการแสดงออกของมารดาในด้านวาจา เช่น การกล่าวคำชมเชย การพูดจาไพเราะ หรือการแสดงออกทางกาย เช่น การโอบกอด การลูบศีรษะ การจูบ เป็นต้น ซึ่งทำให้ลูกมีความใกล้ชิดผูกพันยิ่งขึ้นต่างไปจากการให้ความรักด้านวัตถุ ความใกล้ชิดการได้สัมผัสกับมารดา ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น การได้พูดจาด้วยความรักทำให้เด็กอยากที่จะปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ด้วย เด็กจะรู้สึกมีความสุขไม่อ้างว้าง มีหลักยึดในจิตใจ การแสดงออกด้วยการให้ความรักทางจิตใจจะส่งผลให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ ชื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ก็คือบุคลิกภาพแสดงตัวนั่นเอง แต่ไม่พบความแตกต่างในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังเด็กเกินกว่าที่จะมีรูปแบบของบุคลิกภาพที่ชัดเจน และวัยเด็กการได้รับความรักจากมารดาไม่ว่าทางวัตถุหรือจิตใจเด็กจะพึงพอใจไม่ต่างกัน ซึ่งต่างจากเด็กวัยรุ่นที่ต้องการความใกล้ชิด ความเข้าใจในตัวเขามากกว่า เด็กวัยรุ่นจะมีความสับสนในตนเอง แต่ถ้าได้ใกล้ชิดกับมารดา การได้รับความเอาใจใส่ดูแลซักถามความทุกข์ความสุขจะช่วยให้เด็กมีความมั่นคงในอารมณ์มากยิ่งขึ้น ทำให้เด็กกล้าแสดงออก ความเป็นผู้นำมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวินิจ เกตุขำ (2515) ประณต เล็กสวาสดี (2517) ราตรี ภูวิภาดาพรรณ (2525) และยุวดี แสงทอง (2528) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดู

แบบให้ความรักซึ่งเป็นลักษณะที่แม่จะให้ลูกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน เอาใจใส่ดูแล ฯลฯ ซึ่งตรงกับลักษณะการแสดงความรักจากมารดาทางด้านจิตใจ จะทำให้ลูกมีบุคลิกภาพแสดงออก และมีความเป็นผู้นำมากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น แต่ไม่พบผลความแตกต่างในด้านการปรับตัว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการแสดงความรักของมารดาทั้ง 4 รูปแบบจัดเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักซึ่งมีส่วนช่วยให้ลูกรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการตนเองอยู่แล้ว ประกอบกับเด็กในวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้น สภาพแวดล้อมยังไม่สลับซับซ้อนมีเพียงบ้านและโรงเรียน สังคมยังอยู่ในวงแคบ ความต้องการของตนเองก็เป็นเพียงความต้องการพื้นฐาน จึงทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ใกล้เคียงกัน

ส่วนลักษณะทางอารมณ์สังคมทางลบ ซึ่งได้แก่สุขภาพจิต อันประกอบด้วย ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความก้าวร้าว ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบที่ 4 และ 3 มีลักษณะทางอารมณ์สังคมดังกล่าวมากกว่านักเรียนที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาแบบอื่นด้วย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งมีแต่การแข่งขัน ระบบการเรียนที่ขี้ขลาดเรื่องคะแนนการสอบเป็นสิ่งสำคัญทำให้นักเรียนเกิดความวิตกกังวล และเมื่อทำอะไรไม่ได้ตามที่ตนคาดหวังจึงทำให้เกิดความซึมเศร้าและ โขง ไปสู่ความก้าวร้าวได้ จากผลการวิจัยเรื่องนี้ก็ได้ผลสนับสนุนข้อคิดดังกล่าวที่ว่า ความซึมเศร้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวล และความวิตกกังวลก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความก้าวร้าวในขนาดที่มากกว่าความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความรักของมารดาแบบที่ 4 คือ แบบที่มารดาแสดงความรักโดยการให้วัตถุสิ่งของและทางด้านจิตใจ คือการแสดงความรักโดยการใช้คำพูดที่ไพเราะ หรือการใช้กิริยาท่าทางที่แสดงความรัก เช่น ลูกศิระะ กอด เป็นต้น ในระดับมาก เป็นรูปแบบสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากและได้ผลในการส่งเสริมบุคลิกภาพและลักษณะทางอารมณ์สังคม รองลงมาคือรูปแบบที่ 3 คือ แบบที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุระดับมาก แต่ด้านจิตใจระดับน้อย เป็นรูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่ส่งเสริมให้เด็กในวัยเด็ก และวัยรุ่นตอนต้น ทั้งชายและหญิงมีบุคลิกภาพแสดงตัว และมีความเป็นผู้นำดีกว่าเด็กที่ได้รับรูปแบบการแสดงรักแบบอื่น แต่ในขณะที่เด็กในวัยเด็กในกลุ่มนี้จะมีลักษณะทางอารมณ์สังคมคือสุขภาพจิต ซึ่งมีตัวแปรบ่งชี้คือ ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า และความก้าวร้าวมากกว่ากลุ่มอื่นด้วย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้เป็นสิ่งเตือนใจกับมารดาว่าในการแสดงความรักโดยใช้รูปแบบที่ 4 และ 3 จะให้ผลทั้งทางบวกและทางลบ นอกจากการที่มารดาควรใช้รูปแบบที่ 4 ในการแสดงความรักกับลูกแล้ว การมีเวลาใกล้ชิดกับลูกก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมหรือลักษณะท่าทางของลูกว่ามีสิ่งใดผิดปกติหรือไม่เพื่อจะได้หา

ทางแก้ไขได้ ทันท่วงทีก่อนที่จะสายเกินกว่าจะแก้ไข โดยเฉพาะกับลูกที่อยู่ในวัยรุ่นซึ่งมีอารมณ์แปรปรวนและ อ่อนไหวได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมิได้แยกสถานการณ์ในการศึกษาไว้เด่นชัด ซึ่งอาจทำให้มารดาที่จะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้อาจลังเลใจว่าควรใช้รูปแบบการแสดงความรักแบบ 4 หรือ 3 เมื่อไรจึงจะให้ผลดีเท่ากัน เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบการแสดงความรักของมารดาทั้ง 2 รูปแบบเหมาะสมกว่ารูปแบบอื่น ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นจึงขอเสนอแนะให้ได้มีการศึกษาให้ชัดเจนในแต่ละสถานการณ์ เช่น ในเรื่องการเรียน ควรใช้รูปแบบใด เป็นต้น

2. ควรได้มีการเก็บข้อมูลจากมารดาเพิ่มเติมโดยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หรือ การสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในรายละเอียดของการกระทำและเหตุผลของการกระทำเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะกับมารดาในการแสดงความรักได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ควรได้มีการศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายเพิ่มขึ้นด้วยเนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่าเด็กในวัยนี้มีอัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นจนน่าเป็นห่วง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ สุขะตุงคะ. (2523). *การวิเคราะห์สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต
แทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จังหวัดปราจีนบุรี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา คำสุวรรณ. (2524). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ทวีการพิมพ์.
- กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา. (2536). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมบางประการกับวุฒิภาวะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กุลวรรณ วิทยาวงสรุจิ. (2526). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*.
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการศึกษาเรื่องเลี้ยงดูเลอบรม. (2526). *ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทย
เกี่ยวกับอบรมเลี้ยงดูเลี้ยงไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2524). *แบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่กำลังเปลี่ยนแปลงของครอบครัวได้น้อย
ที่อยู่ในตัวเมือง*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- _____. (2535). "การพัฒนาบุคลิกภาพและสุขภาพ," ใน *ประมวลบทความวิชาการฉบับพิเศษ
พ.ศ.2525-2535 อภินันทนาการครบรอบ 37 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว
ประสานมิตร.
- จรรยา สุวรรณทัต และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2533). *ประมวลสังเคราะห์ผลงานวิจัยในประเทศไทย
เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
- จรวพร กาญจนโชติ. (2536). *การปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภาคใต้*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรัส แจ่มจันทร์. (2536). *การศึกษานุคลิกภาพของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบ 16 PF*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2515). *มโนภาพแห่งตน ความวิตกกังวล ความเกรงใจ และลักษณะความเป็น
ผู้นำและนักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2514*. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ชวนใจ คำวัฒนา. (2537). ผลการใช้กลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรวัฒน์ นิจนตร. (2526). สภาพเชิงจิต-สังคม ในโรงเรียนกับสุขภาพจิต ของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ซูชีพ อ่อนโคกสูง. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่น ในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ดวงเดือน แซ่ตั้ง. (2532). อิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนของก่อนวัยรุ่น. ปรียญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. รายงานการวิจัยฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ , อรพิณทร์ ชูชม และ งามตา วนิทานนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดาราวรรณ ตะปิ่นตา. (2538). ความวิตกกังวล : เทคนิคการลดความวิตกกังวล : กระบวนการพยาบาล. เชียงใหม่ : ภาควิชาการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัตติมา ระเบียบดี. (2531). “การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง,” วารสารศึกษาศาสตร์. ฉบับพิเศษ 12 มิถุนายน – กันยายน.
- ทัศนาก ทอภักดี. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความเชื่ออำนาจในตน และความคิดเกี่ยวกับตนของเด็กในเมืองและชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิภา นิธยาชน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ : จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์การพิมพ์.
- นิภา เลิศลือชาชัย. (2533). ผลของการบำบัดแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ที่มีต่อความวิตกกังวล ในการสอบของนักศึกษาเลขานุการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ. (2524). “บุคลิกภาพแห่งบุคคล,” วิจัย 87. 1(1) : 41-53.

- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. (2530). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ประขต เล็กสวาสดี. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึ่งพาผู้อื่น พฤติกรรม ด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประพันธ์ สุทธาวาส. (2519). *ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปิยพร ศิวทอง. (2539). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพการแสดงตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เปลื้อง บัวศรี. (2535). *การเปรียบเทียบสุขภาพจิตและบรรยากาศท้องถิ่นตามการรับรู้ของครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผกา สัตยธรรม. (2530). *สุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ. (2531). *“ความรักและความกลัวของเด็กไทย,” ประมวลบทความทางวิชาการ ด้านพฤติกรรมศาสตร์ เอกสารฉบับพิเศษ ในวันครบรอบปี 33 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พ.ศ.2531*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ฝน แสงสิงแก้ว. (2522). *เรื่องของสุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2526). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- เพียงใจ สตินุณาการ และคนอื่น ๆ. (2527). *ปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. คณะแพทย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พลาภรณ์ จันทร์ขามเรียน. (2539). *สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนา ชัญทิพย์. (2522). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล และการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ราตรี ภูวิภาดาพรรณ. (2525). ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อและแม่ที่มีต่อลักษณะการเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ลักขณา ศิริวัฒน์. (2530). จิตวิทยาเบื้องต้น. มหาสารคาม : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2531). “การอบรมเลี้ยงดูแบบรักกับจิตลักษณะที่ควรส่งเสริม,” *ประมวลบทความวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์ เอกสารฉบับพิเศษในวันครบรอบปีที่ 33 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ พ.ศ.2531*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชีววัลลี. (2524). *ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2540). *การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526). *การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วินิจ เกตุจำ. (2515). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ในจังหวัดสุโขทัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2536). *รู้เรา รู้เขา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- สมาน กำเนิด. (2520). *การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมจิต อภินาพงศ์. (2523). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว กับความสนใจในอาชีพของนักเรียน ม.ศ.5 ปีการศึกษา 2523 จังหวัดชุมพร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมชาย จักรพันธ์, ม.ล. (2523). *จิตเวชชุมชน*, *สมาคมจิตแพทย์*. 25(1) : 40-47 มีนาคม.
- สมพงษ์ ตรีพัฒน์. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สมัยญา เสียงใส. (2521). *ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย*
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุจินต์ ปรีชามารถ. (2515). *ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจ และลักษณะความเป็นผู้นำของ*
นักเรียนที่ประพฤติดีเยี่ยมและที่ขัดกับสังคม. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2527). *สุขวิทยาจิต. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.*
- เสถียร ศรีรัตน์. (2522). *ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียน*
ชั้น ม.ศ.3 ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกว้างในจังหวัดสงขลา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2525). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา*
พานิช.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2521). *จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.*
- อบรม สันภิบาล. (2521). *วิชาการศึกษา 421 : สุขวิทยาจิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.*
- อภิรักษ์ วงศ์ข้าหลวง. (2530). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวและสุขภาพจิตของ*
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิสิทธิ์ วงษา. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะ*
ความเป็นผู้นำของนักเรียน ชั้น ป.7 และ ม.ศ.3. ในเขตเทศบาลเมืองตาก. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา.
- อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุชารมณ์. (ม.ป.ป.) *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียน*
วัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2531). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบคัดเลือกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*
ระดับปริญญาตรี ปัญหาส่วนตัว ทักษะและนิสัยในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาโท.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2517). *ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมของไทย. ไทยวัฒนาพานิช.*
- Beck, A.T. (1961). "An Inventory For Measuring Depression," *Archives of General Psychiatry.*
 4 ; June.
- Bernard, Horold W. (1960). *Mental Health for Classroom.* New York : McGraw-Hill Book
 Company.

- Belsky, J. (1979). "Mother-father-Infant Interaction : A Naturalistic Observational Study," *Developmental Psychology*. 15 p. 601-607.
- Belsky, J. Gilstrap, B., & Rovine, M. (1984). "The Pennsylvania Infant and Family Development Project : 1. Stability and Change in Mother-Infant and Father-Infant Interaction in a Family Setting at One, Three, and Nine Months. *Child Development*. 55 p. 692-705.
- Blass, Thomas, ed. (1977). *Personality Variables in Social Behavior*. New York : John Wiley And Sons.
- Bradshaw, Thomas, ed. (1977). *Personality Variables in Social Behavior*. New York : John Wiley And Sons.
- Bradshaw, Pete. (1981). *The Managemant of Self-Esteem*. Englewood Cliffs : New Jerrsey.
- Bruno, Frank J. (1983). *Adjustment and Peraonal Growth : Seven Patheway*. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons.
- Cantwell, Dennis P. and Lorian Baker. (1984, December). "Parental Mental Illness and Psychiatric Disorders in at Risk Children," *The Journal of Clinical Psychiatry*. 45(12).
- Clarke-Stewart K.A. (1978). "And Daddy Makes Three : The Father's Impact on Mother and Young Child," *Child Development*. 49 p. 466-478.
- Clauson, John A. (1966). "Family, Socialization and Personality," *Review of Child Development Research*. Vol.2 Lois Wladis Hoffman and Mart in Hoffman (editors) New York : Russell Stage Foundaiton.
- Coleman, James C. (1981). *Abnormal Phychology and Modern Life*. New York : D.B. Taraporevala.
- Eysenck, H.J. (1969). "Personality in Primary School Children part II," *The British Journal of Education Psychology*. 39 : 117-131.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Howell, David. (1989). *Fundamental Statistics for the Behavioral Sciences*. 2nd ed. Boston : PWS-Rent Publishing Company.
- Kaplan, Louis and others. (1980). *Comprehensive Textbook of Psychiatry III*. Baltimore : William and Wikins.
- Merrifield, Charles W. (1976). *Leadership in Voluntary Interprise*. New York : Oceas Publication.

- Mosley, C. Donald, Pietri H. Paul & Megginson C. Leon. (1996). *Management Leadership in Action*. 5th ed. New York : Harper Collins.
- Mussen, Paul Henry and others. (1990). *Child Development and Personality*. New York : Harper and Brother.
- Nahavandi Afsanch. (1996). *The Art and Science of Leadership*. New York : Prentice-Hall.
- Northouse, Perter Guy. (1997). *Leadership : Theory and Practice*. Thousand Oaks, CA : SAGE Publications, Inc.
- Paulus B., Seta Catherine and Baron A. Robert. (1996). *Effective Human Relations : A Guide To People at Work* 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Ridding, L.W. (1966, June). "An Investigation of Personality Measures Associated with Over and Under Achievement in English and Arithmetic," *British Journal of Educational Psychology*. 36 : 178-183.
- Russell, G. and Russell, A. (1987). "Mother-Child and Father-Child Relationships in Middle Childhood," *Child Development*. 58 p. 1573-1585.
- Savage, R.D. (1966, February) "Personality Factors and Academic Attainment in Junior School Children," *British Journal of Educational Psychology*. 36 : 91-97.
- Schaffer, Kay F. (1981). *Sex Roles and Human Behavior*. Cambridge, Massachusetts : Winthrop Publishers, Inc.
- Siegelman, Marvin. (1965). "Evaluation of Bronfenbenner's Questionnaire for Child Concerning Parental Behavior," *Child Development*. 36 : 163-174.
- Spector E. Paul. (1996). *Industrial and Organizational Psychology*. New York : John Wiley & Sons.
- Wechsler, H.L.Solomon and B.M.Kramer,eds. (1970). *Social Psychology and Mental Health*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Winder, Alvin E. and Rau. (1962). *Adolescence Contemporary Studies*. New York : Van Nostrand Reinhold.

ภาคผนวก

คำชี้แจงเกี่ยวกับการสอบถาม

สวัสดีนักเรียนทุกคน

สถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความสนใจศึกษาแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูที่ท่านได้รับจากมารดา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ต่อไป ในโครงการมีท่านเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการอบรมเลี้ยงดู และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอนด้วยกันคือ ตอนที่ 1 เป็นเรื่องทั่วไป ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่ท่านได้รับจากมารดา และตอนที่ 3 ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

กรุณาอ่านแบบสอบถามทีละข้ออย่างระมัดระวังและตอบให้ครบถ้วน แต่ละท่านอาจตอบคำถามได้แตกต่างกันไป แล้วแต่ความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละคน จึงขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริงที่สุด คำตอบทุกตอนของผู้ตอบแต่ละคน ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณารวมกับคำตอบของผู้อื่นทั้งหมดเท่านั้น ถ้าท่านมีความสงสัยในคำถามข้อใดโปรดถามเจ้าหน้าที่วิจัยได้ทันที กรุณาอย่างตอบถ้ายังไม่เข้าใจดี

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

คณะผู้วิจัยสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์

มศว ประสานมิตร

ตอนที่ 1 เรื่องทั่วไป

คำแนะนำในการตอบ

คำถามตอนนี้มีลักษณะแบบให้เติมคำในช่องว่าง หรือแบบเลือกตอบ โปรดเติมคำ หรือขีดถูก

(/) ลงบนเส้นหน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและครอบครัว

ขณะนี้ข้าพเจ้าเรียนอยู่ชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 _____

มัธยมศึกษาปีที่ 2 _____

เพศ : _____

ชาย

หญิง

มารดาของท่าน ขณะนี้ทำงานหรือไม่

ทำ

ไม่ทำ

ถ้าทำงาน เป็นงานที่เอามาทำในบ้าน หรือไปทำนอกบ้าน

ทำในบ้าน

ออกไปทำนอกบ้าน

มารดาของท่าน ได้รับการศึกษาสูงสุดถึงระดับ :

ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4

จบประถมศึกษาปีที่ 4

จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.ศ.3)

จบมัธยมศึกษาปีที่ 8 (ม.ศ.5) หรือ โรงเรียนฝึกอาชีพ

ได้ประกาศนียบัตร หรืออนุปริญญา

ได้ปริญญาจากมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย-หนึ่ง

หรือหลายปริญญา

ตอนที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูที่ท่านได้รับจากมารดา

คำแนะนำในการตอบ

ข้อความในตอนนีเกี่ยวกับกาที่ท่านได้รับการปฏิบัติจากมารดา ขอให้ท่านอ่านข้อความที่ละเอียดแล้วคิดว่าข้อความนั้นกล่าวถึงความเป็นจริงที่มารดาปฏิบัติต่อท่านมากน้อยเพียงใดแล้วขีด / ลงบนคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

หลักในการเลือกคำตอบกระทำดังนี้

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเช่นนั้นทุกครั้งหรือประมาณ 85% ขึ้นไป คำตอบคือ **จริงที่สุด**

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเช่นนั้นเกือบทุกครั้งหรือประมาณ 70-84% คำตอบคือ **จริง**

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเช่นนั้นบ่อยครั้งหรือประมาณ 55-69% คำตอบคือ **ค่อนข้างจริง**

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเช่นนั้นนาน ๆ ครั้งหรือประมาณ 40-54% คำตอบคือ **ค่อนข้างไม่จริง**

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเกือบไม่ทำเลยหรือประมาณ 25-39% คำตอบคือ **ไม่จริง**

ถ้ามารดาของท่านปฏิบัติต่อท่านเช่นนั้น ไม่เคยเลยหรือประมาณ 25% คำตอบคือ **ไม่จริงเลย**

ตัวอย่าง

0. แม่มักจะทำในสิ่งที่ท่านชอบ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

1. แม่จะซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ข้าพเจ้าอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
2. เมื่อข้าพเจ้าเสียใจเพราะได้คะแนนต่ำในการสอบ แม่จะปลอบใจด้วยการให้สิ่งของที่ข้าพเจ้าชอบ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
3. แม่ไม่เคยสนใจทุกข์สุขของข้าพเจ้าเลย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
4. แม่จะให้เงินข้าพเจ้าเพื่อไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
5. ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าทำความดี แม่จะให้สิ่งของเป็นรางวัล

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
6. แม่คอยให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้าเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
7. แม่มักแสดงความรักด้วยการกอดจูบข้าพเจ้าเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
8. แม่ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ของข้าพเจ้าด้วยการให้เงินไปเที่ยวกับเพื่อนเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ไม่ว่าข้าพเจ้าจะทำอะไรแม่จะคอยคำสอนอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. แม่ชอบทำอาหารที่ข้าพเจ้าชอบให้ทานบ่อย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. เมื่อข้าพเจ้าต้องการอะไร แม่มักจะให้เงินไปซื้อเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. เมื่อข้าพเจ้าแก้ปัญหาได้ แม่มักจะซื้อของขวัญให้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. แม่ชอบพูดคุยกับข้าพเจ้าด้วยคำไพเราะน่าฟัง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. แม่มักไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับข้าพเจ้าอยู่เสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. แม่ไม่เคยชมข้าพเจ้าเลยเมื่อข้าพเจ้าทำความดี

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16. แม่ชอบให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในการจัดงานบางอย่างหรือขอความคิดเห็นจากข้าพเจ้า

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. เมื่อข้าพเจ้าไม่สบายเมื่อใด แม้มักจะสังเกตเห็นก่อนคนอื่น

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. เวลาที่ข้าพเจ้าอดงานบางอย่างที่ทำด้วยตนเอง แม้มักจะให้เงินเป็นรางวัล

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. แม้มักจะซื้อของใช้ เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า และอื่น ๆ มาให้ข้าพเจ้าเสมอ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. แม้มิเคยถามข้าพเจ้าเลยว่าการอะไร

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง

คำแนะนำในการตอบ

ข้อความในแต่ละส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของท่านที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และต่อตัวท่านเอง รวมทั้งลักษณะทางอารมณ์และจิตใจของตัวท่านเอง ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อให้เข้าใจ แล้วพิจารณาข้อความดังกล่าวตรงกับลักษณะนิสัยและการกระทำของท่านมากน้อยเพียงใด แล้วขีด / ลงบนคำตอบที่ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 1

1. ข้าพเจ้าชอบอยู่ในเมือง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้าชอบการผจญภัย หรือ เพื่อให้เลี้ยว ๆ เพื่อให้ตื่นเต้น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดต่อหน้าคนมวัก ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจต่อตนเอง เมื่อทำสิ่งใดผิด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ระหว่างฝ่ายนำและฝ่ายตาม ข้าพเจ้าเลือกเป็นฝ่ายนำ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ข้าพเจ้าเป็นคนเข้าสังคมได้ง่าย
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
7. ข้าพเจ้ามีกระวังคำพูดไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนใจผู้อื่น
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
8. ข้าพเจ้ารู้สึกกระดากอายเมื่อได้ยินเรื่องลามกอนาจาร
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
9. ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการถกเถียงกัน
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
10. ข้าพเจ้าคิดว่าโลกนี้น่าอยู่
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
11. บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าอารมณ์ไม่ดีทั้ง ๆ ที่มีสาเหตุไม่สมควร.
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
12. เมื่ออยู่ในกลุ่มคนมาก ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจที่จะหาเรื่องมาคุยกับคนเหล่านั้น
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองจะคบเพื่อนได้ดีกว่าคนอื่น
-
- จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ข้าพเจ้าชอบเก็บความรู้สึกของตนเองไว้

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. ข้าพเจ้าชอบอ่านนิยายเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16. ข้าพเจ้ามักอยู่ในกลุ่มคนที่เข้ากันหยิ่งกันอย่างสนุกสนาน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้าชอบทำตัวเด่น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. เมื่อมีคนมาจ้องมองข้าพเจ้าทำงาน ข้าพเจ้ารู้สึกว้ากว้างและไม่สบายใจ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. เมื่อทำผิดในที่ชุมนุมชน ข้าพเจ้ามักจะไม่สบายใจ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. เมื่อมีเรื่องร้ายแรงที่ข้าพเจ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ ข้าพเจ้ามักจะโทษตัวเองก่อนคนอื่น

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ส่วนที่ 2

1. ข้าพเจ้ามีความเป็นกันเอง และติดต่อการงานได้สะดวก

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะอธิบายถึงก่าปฏิบัติงานของข้าพเจ้าให้คนอื่นทราบ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้าทำงานด้วยความเข้มแข็ง

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้ามักหมดความอดทนต่อคนอื่นได้ง่าย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าตั้งใจจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อโลกอย่างมหาดาศ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. เพื่อนมักจะชวนข้าพเจ้าทำงานในกลุ่ม

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. เมื่อข้าพเจ้านัดหมายกับเพื่อน ข้าพเจ้ามักจะไม่คิดเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้าชอบคล้อยตามเสียงหมู่มากในคณะ ไม่ว่าความเห็นนั้นจะถูกหรือผิดประการใด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. เพื่อนของข้าพเจ้าแสดงความรู้ดีเป็นกันเองกับข้าพเจ้า

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ส่วนที่ 3

1. ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าหมอง จิตใจหดหู่

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. บางครั้งข้าพเจ้าคิดอยากจะตายไปเสียให้พ้น ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้าอยากร้องไห้ โดยไม่รู้สาเหตุ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาและเปล่าเปลี่ยวแม้จะอยู่ท่ามกลางผู้คน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้าไม่ชอบสนใจในสิ่งต่าง ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ข้าพเจ้ารู้สึกสิ้นหวังเกี่ยวกับอนาคต

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้าพยายามเก็บความขมขื่นไว้ในใจ แล้วลืมเสีย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้าน้อยใจในวาสนาของตนเอง
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
9. ข้าพเจ้าชอบหมกหมุ่นอยู่กับความคิดของตนเองนาน ๆ
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้ใจไม่อยากจะทำอะไร
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11. ข้าพเจ้ามีเรื่องกุ่มใจอยู่เสมอ
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. ข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายนั่งไม่ค่อยคิด
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
13. ตอนกลางคืน ข้าพเจ้านอนไม่ค่อยจะหลับเพราะมีเรื่องต้องคิดมาก
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
14. ข้าพเจ้ากลัวว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับตนเอง แต่ไม่รู้ว่าเป็นอะไร
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
15. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองคอยอะไรนาน ๆ ไม่ค่อยได้
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ข้าพเจ้าหาอะไรที่มีจะกลัวว่าหาไม่ได้ดี

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้ากังวลใจไม่ว่าคนอื่นคิดอย่างไรต่อตัวข้าพเจ้า

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. เวลาที่ข้าพเจ้าดีใจ ก็รู้สึกดีใจมาก เวลาเสียใจก็รู้สึกเสียใจเอามาก ๆ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวว่าจะเรียนไม่จบ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นทุกข์และหงุดหงิดง่าย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

21. ข้าพเจ้ามีอาการแพ้ท้องที่ระงับไม่ค่อยได้

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

22. บางที่ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดอยากทะเล โคนออกไปตั้ง ๆ

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

23. ข้าพเจ้าอยากจะทำบางสิ่งของเมื่ออารมณ์เสีย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

24. ข้าพเจ้านึกอยากทราบว่าใครคนไหนมาทำให้โกรธหรือเจ็บใจ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. ข้าพเจ้ามีเรื่องโต้เถียงกับคนอื่นบ่อย ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. ข้าพเจ้ารู้สึกโกรธคนที่เห็นใจเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

27. เมื่ออยู่ในฐานะผู้แพ้ ข้าพเจ้ามักจะหาทางแก้แค้นด้วยวิธีต่าง ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

28. ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีความอดทนสูงและอดทนได้ง่าย

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

29. เมื่อมีใครบอกหรือสั่งให้ทำอะไร ข้าพเจ้ามักจะไม่ทำหรือทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

30. ข้าพเจ้าชอบพูดประชดหรือกล่าวคำอาฆาตคนที่ข้าพเจ้าเกลียด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ส่วนที่ 4

1. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจในการผูกมิตรหรือพูดคุยเมื่ออยู่ในกลุ่มคนมาก ๆ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
2. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าจะหาอย่างเต็มความสามารถ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
3. ข้าพเจ้ารู้สึกในชีวิตมีความหมายและมีคุณค่า

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
4. ข้าพเจ้าพอใจในรูปร่างและบุคลิกภาพส่วนตัว

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
5. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎของบ้านและโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
6. ข้าพเจ้าเบื่อและไม่อยากไปโรงเรียน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
7. เวลากระทำงานต่าง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าต้องทำให้สำเร็จ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้ามักเลิกล้มการทำงานเพราะคิดว่าตนไม่มีความสามารถเพียงพอ
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
9. ข้าพเจ้ามักเลิกล้มในสิ่งที่ต้องการทำเมื่อพบกับความยุ่งยาก
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในชีวิตของข้าพเจ้า
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ไม่สามารถทำห้ใคร ๆ รัก
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. ข้าพเจ้าพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
13. ข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจที่เกิดมามีชีวิตไม่สุขสบายเท่าเพื่อน ๆ
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
14. ข้าพเจ้ายินดีที่จะปฏิบัติตนตามระเบียบของกลุ่ม
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
15. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ คบข้าพเจ้าด้วยความจริงใจ
-
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ข้าพเจ้ายายามแก้ไขงานที่บกพร่องอย่างเต็มความสามารถ.

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ข้าพเจ้ารู้สึกอบอุ่นและสนุกสนาน มีอยู่ในกลุ่มเพื่อน

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองขาดเพื่อน

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

19. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าหาความจริงใจจากคนในสังคมไม่ได้เลย

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

20. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อเพื่อนมีบางสิ่งบางอย่างเหนือข้าพเจ้า

-----	-----	-----	-----	-----	-----
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย